

Rozhovor

Zuzana Mořovská:
Srdcařka. Česká hlava

4

Varia

Vilma Kadlečková:
Litera za fantastiku

16

Studenti

Ondřej Perušič:
Mistr beachvolejbalu

26

Academia

Jan Wintr: Nový
ústavní soudce

40

Alumni

Jakub Landovský:
Náš muž v NATO

52

Lucie a Jan Hrdličkovi

Léčba
slovem
trénovaná
ve **virtuální**
realitě

UK Point

Informace a služby na jednom místě

Celetná 13, Praha 1
info@cuni.cz | (+420) 224 491 850
ukpoint.cuni.cz

Informační centrum UK • Centrum Carolina • Staff Welcome Centre
Klub Alumni • akce pro české i zahraniční studenty
benefitní program pro zaměstnance UK

FOTO Vladimír Šigut

Vážené a milé čtenářky, vážení a milí čtenáři,

do nového akademického roku vstoupila Univerzita Karlova s řadou novinek. Jedna z nich je hned na první pohled patrná – a věřím, že bude i čím dále patrnější, viditelnější. Nastoupili jsme totiž v říjnu 2023 cestu k *jednotnému propagačnímu vizuálnímu stylu UK*, která – příznějme si – nebude nejspíše lehká, ale rozhodně je potřebná.

Roztříštěný svět stovek log, fontů a stylů postupně nahradí, doufejme, jednotná linie. Ano, není to úplně nejpodstatnější věc v běhu tak obrovské a silné univerzity, jakou jsme, nicméně z pozice prorektora pro vnější vztahy nemohu chtít nic jiného, než aby naše *alma mater* dobře „vypadala“ na veřejnosti – měla svoji čitelnou vizuální identitu.

Nový propagační styl UK vychází z toho klasického, jehož nejjasnějším „otiskem“ je pečeti dlo pražské univerzity (*píšeme o něm více na straně 64*). Právě z něj a svatováclavské koruny se odvozují hlavní grafické prvky „odlehčeného“ pojetí: nový logotyp, rastry, barvy i užitý font.

Ale: slavnou pečeť neopouštíme, jsme na ni hrdí, patří na oficiální dokumenty, diplomy i další reprezentativní materiály. Propagační styl, s nímž se pojí dobře čitelné písmo spjaté s latinskou tradicí, je určen ke komunikaci směrem k uchazečkám a uchazečům, absolventkám a absolventům, studujícím a široké veřejnosti, při prezentaci Karlovky na veletrzích vzdělávání, propagačních a popularizačních akcích nebo činnostech v rámci takzvané třetí role univerzity. A začínáme jej čile užívat: na veletrzích Gaudeamus, v tištěných *Prvákovinách* pro nové studenty, v řadě dalších dokumentů, na sociálních sítích i jinde.

Základem dobré školy je kvalitní výuka a věda. O ně, samozřejmě, dbáme. Jako fyzik a pedagog si dobře uvědomuji, jak důležitý je význam fenoménů a sil, které doslova hýbou světem. Ale také vím, jak důležité je umět složité dění vysvětlovat kolegům, zájemkyním a zájemcům o studium či veřejnosti.

Proto mne těší, že se moji kolegové z UK podíleli na vzniku užitečné knihy *Science Communication*, první české příručky komunikace vědy, již vydala moje mateřská fakulta, Matfyz. Věda, její výsledky a vzdělání, dobře informovaní občané jsou – jsem si tím jist – budoucností nejen naší univerzity, ale celé naší vlasti.

Přeji vám inspirativní čtení, pevné zdraví a vše nejlepší v novém roce!

Martin Vlach

prorektor UK pro vnější vztahy

Aktuální články i archiv
tištěných vydání najdete
na ukforum.cz

Forum 4/2023, sešit č. 64
Časopis Univerzity Karlovy

Vydává

Univerzita Karlova

Redakce

Ovocný trh 5, 116 36 Praha 1,
Odbor vnějších vztahů

Redakci řídí

Tereza Kůstková

Odpovědný redaktor

Jiří Novák

Telefon

224 491 248

E-mail

forum@cuni.cz

Grafická úprava

Filip Blažek, Eliška Kudrnovská,
Designiq

Foto na titulní straně

Vladimír Šigut

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Redakce si vyhrazuje právo na úpravu
autorských příspěvků a jejich krácení.

Forum je rozšiřováno zdarma na
akademické půdě. Vychází čtvrtletně.

Za obsah článku plně zodpovídá jeho autor.

Stanoviska obsažená v textu nemusejí
vyjadřovat názor redakce.

Vaše ohlasy, připomínky a tipy na další
náměty pro Forum uvítáme na adrese
forum@cuni.cz.

Toto číslo vyšlo v prosinci 2023.

Registrace MK ČR 72 79

Tištěná verze: ISSN 1211-1724

Obsah

10

26

36

Rozhovor

ZUZANA MOŽOVSKÁ – Týmová
hráčka, srdcařka / 4

Téma

MATYÁŠ ADAM MICHEL, ANDREA PETROVÁ –
Gamifit: S mobilem ke sportu / 10

Výzkum o školách, které učí jinak / 12

JARMILA ROBOVÁ – Didaktické poučky
nejsou matematické důkazy / 14

Varia

VILMA KADLEČKOVÁ – V mých
příbězích vítězí intelekt / 16

58

Studenti

ADAM GREGOR – Jsem rád, že se
počítá i se mnou / 20

MAREK BROUSIL – Ten sympatický
vědec s játry / 22

ONDŘEJ PERUŠIČ – Mistr Perun / 26

Scientia

PETR JANSKÝ – Pomáhat druhým růst
ekonomicky i profesně / 30

LUCIE A JAN HRDLIČKOVI – Léčba slovem
trénovaná ve virtuální realitě / 32

MICHAL KUČERA – Do doby, kdy
roztál Grónský ledovec / 34

Academia

TABITA LANDOVÁ – Synod se usnáší
přiznati ordinaci ženám / 36

JAN WINTR – Univerzity se nevzdám / 40

Genius loci

Vyučování i konference / 44

Knihy

IGOR PRUŠA – Japonské skandály
jako rituál / 46

Historie

150 let ústavu lékařské chemie / 50

Alumni

JAKUB LANDOVSKÝ – NATO je jako
fotbalový míč / 52

HANA DVORSKÁ – Když chceš
něco umět, musíš makat! / 54

DAVID NAJBRT – Do nemocnic
se chodím nabít / 58

Kronika / 60

Postscriptum

Mladý král na pečeti / 64

Týmová hráčka, srdcařka

Stala se historicky první ženou, mezinárodně uznávanou vědkyní, kterou nově zdobí cena Česká hlava. Profesorka Zuzana Moťovská obdržela nejprestižnější tuzemské vědecké ocenění, Národní cenu vlády za rok 2023, za výjimečný přínos v kardiologii.

TEXT Marcela Uhlíková FOTO Michal Novotný

„Nesmírně si cením, že žiji v zemi, ve které si vláda všímá práce vědců. Je to, co vím od svých kolegů ze zahraničí, opravdu výjimečné a netradiční,“ zamýšlí se Zuzana Moťovská. A jedním dechem dodává: „Pokud se mohu – já, matka dvou dětí – stát vzorem pro další ženy-vědkyně, pak je pro mě ocenění Česká hlava o to cennější a ještě smysluplnější.“

Oceněná profesorka je doma v Kardiocentru na Kardiologické klinice 3. lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice Královské Vinohrady. Právě tam – v rámci sehraného týmu – léčí pacienty s kardiovaskulárním onemocněním, především infarktem myokardu, srdečním selháním, plicní embolií, arytmií. A do pavilonu S za ní přicházejí i medicí – potenciální srdeční specialisté ze 3. lékařské fakulty UK; klást otázky se tam vydala rovněž redaktorka magazínu *Forum*.

Paní profesorko, troufnete si odhadnout, zda-li a jak se získaná Česká hlava může „projevit“ ve vaší další kardiologické práci?

Přemýšlela jsem o tom. A v hlavě jsem si Českou hlavu přetavila v benefit: díky ocenění mohu veřejnosti – laické i odborné – ukázat mnoho pozitivního, kde pracuji a jaké jsou mé možnosti. Víte, já nikdy neřešila genderovou otázku a při výběru svých spolupracovníků je mi jedno, zda se jedná o ženu, nebo muže. Podstatné jsou zcela jiné charakteristiky: vztah k pacientovi, vědomosti, osobnost, pracovitost. A pokud můj úspěch ukáže dalším ženám-matkám-vědkyním, že to jde, budu jen ráda. Zájem, který v souvislosti s udělením ceny nastal, mě nesmírně potěšil: oslovila mě řada lidí a ozývají se mi kolegové z tuzemska i zahraničí, aby mi vyjádřili uznání za odvedenou práci a výsledky. Vážím si toho.

„Se všemi členy mého týmu je mi fakt velice dobře. Když se vyskytne problém, snažíme se jej společně řešit. Těší mě, že spolu dokážeme dělat dobrou práci, která odpovídá kvalitě pracoviště,“ říká Zuzana Moťovská. Na fotografii zleva: MUDr. Jaroslav Ulman, Kateřina Pilíková – úseková sestra koronární jednotky, Denisa Odvodyová – staniční sestra, profesorka Moťovská, MUDr. Martin Kozel, MUDr. Karolína Poledníková.

A co zájem médií, jste i na něj připravena? (s úsměvem, ale rezolutně) Dokážu si to regulovat. Umím říci ne. Rozhodně se nechci stát mediální hvězdou. Vybrala jsem si jen pár médií, se kterými rozhovor udělat chci.

O to víc si ceníme, že Forum je mezi nimi.

A já si cením zájmu „svě“ univerzity, pod kterou mé pracoviště spadá.

Jak těžké je „dělat“ dobrou vědu? Je to třeba v zahraničí snazší?

Když jako já děláte klinický výzkum na klinickém pracovišti, je to vždy náročnější, než kdybyste byla v čistě vědecké instituci. Ale já nikdy neměla potřebu srovnávat a říkat si, že by tam nebo jinde bylo lépe. Proto spíše než na místo a prostředí, ve kterém pracuji, kladu nároky na sebe samu. A s tím souvisejí pocity a otázky, které mě „přepadávají“, jako třeba: zda jsem udělala vše pro svůj tým, jestli jsem využila všechny dostupné granty, zda jsem pracovala dost a jestli dostatečně invenčně a jestli to opravdu nešlo ještě lépe...

Abych se však vrátila k vaší otázce: je dobré vědět, jak to dělají jinde. Díky svému zaměření jsem poznala nemálo zahraničních pracovišť a lékařů, s nimiž jsem měla možnost pracovat. Rozhodně bych netvrdila, že by se mi věda dělala jinde snadněji. Naopak tvrdím, že v České republice je prostředí pro klinický kardiologický výzkum výjimečné, příznivé.

Jsme právě na klinice s vazbou přímo na 3. lékařskou fakultou UK. Víte, že váš „vztah“ trvá už více než dvacet let. Jak je to možné?

To zásadní, co mě v práci na tomto pracovišti inspirovalo, je, že zde člověk mohl uskutečnit své myšlenky. Co si pamatuji, tady vždy panovaly podmínky, které podporovaly iniciativu každého, kdo přišel s nápadem, projektem...

Tuším, že „za vše může“ profesor a nyní i děkan Petr Widimský, který vás pro kliniku získal z bratislavské Nemocnice Na Kramárech. Je tomu tak?

Naprosto. A od té doby se na tvůrčím podhoubí, které kdysi vytvořil profesor Widimský, přednosta kardiologické kliniky a vedoucí lékař kardiocent-

ra, nic nezměnilo. Často to bývá konkrétní pacient, který mě inspiruje k hledání nových cest léčby a snaze o zlepšení prognózy nemocných. To, že jsem se před více než dvaceti lety rozhodla odejít z Bratislavy právě sem, považuju za zásadní věc v mé profesní cestě.

Ani česká mentalita vám nikdy nedělala problémy?

I když jsem vlastně „naplavenina“, snad jen jedinkrát jsem při jednání na úřadu zaznamenala drobné náznaky, že bych měla něco udělat se svojí češtinou. Já se zde cítím opravdu velice dobře a spolupráci s kolegy napříč celou Českou republikou považuju za výjimečnou a podpůrnou. Dokladuje to i spolupráce na klinických výzkumných projektech. Ostatně v projektech, které jsem iniciovala, jsou po většinou zapojena všechna kardiocentra.

Mám velké štěstí, že v mém týmu jsou lidé ochotni pracovat ve prospěch pacientů nad rámec svých povinností, bez nároků na finanční kompenzaci. Kéž by se o práci lékařů a zdravotních sester dozvěděla široká veřejnost. Právě v rozhovorech, které jsem se rozhodla poskytnout, vidím potenciál na zlepšení povědomí o výjimečné spolupráci a o obětavosti a pracovním nasazení kardiologického zdravotnického personálu. U nás na klinice i v celém Česku.

Jak vypadá váš tým, kdo jsou nejbližší spolupracovníci akutní kardiologie?

K mým stěžejním kolegům patří jednak seniorní lékaři, a též takzvaný „rotující“ juniorní tým. Oporou v péči o pacienty na našich třech koronárních jednotkách nám jsou zdravotní sestry, v mém případě zcela zásadně staniční a úseková sestra. Bez jejich podpory a práce si realizaci výzkumných klinických projektů nedokážu ani představit.

Čím dokážete své spolupracovníky strhnout, aby s vámi chtěli pracovat?

To je spíše otázka na mé kolegy. Akutní kardiologie, které se věnuji, vyžaduje od lékaře racionální úsudek i ve vypjatých situacích, a při jejich řešení se nedají schopnosti nijak předstírat. Respekt si musíte zasloužit. Snad to nebude znít troufale: myslím si, že umím motivovat své kolegy a dokáži je nadchnout, strhnout k naplnění společné vize. Entuziasmus mě i k mému překvapení neopouští. Práce v týmu je pro mě důležitá. Vzájemně se doplňujeme a řešíme jednotlivé případy. Coby vedoucí týmu se vždy snažím, aby mezi námi panovalo dobré klima – jsem zkrátka týmový hráč a mám ráda své spoluhráče.

V roce 2018 jsem si s vámi mohla povídat o tehdy končícím randomizovaném projektu Prague-18, zaměřeném na léčbu pacientů s infarktem myokardu. Jaký je jeho osud?

Publikované výsledky projektu srovnávajícího účinnost a bezpečnost dvou léčebných postupů založe-

Zuzana Moťovská má syna a dceru a dva psy. „Ráda trávím čas s rodinou a v přírodě. Prostě na pohodu, mám ráda harmonii. A když nemusím řešit žádné vyhocené situace: když jsou všichni zdraví, vše funguje v práci i doma, pak považuju den za vydařený,“ říká oceněná kardioložka.

ných na lécích *ticagrelor* a *prasugrel* mají do dnešních dnů více než pět set citací a odkazují se na ně všechna relevantní světová doporučení pro léčbu pacientů s ischemickou chorobou srdeční. Velká úcta všem, kteří se do projektu v Česku zapojili, lékařům, sestrám i pacientům! Nyní, po pěti letech se chystáme vyhodnotit dlouhodobé výsledky; věřím, že získáme poznatky, které by se daly nově zúročit. Závěrem roku budeme končit nábor do velké mezinárodní multicentrické studie, jejíž organizace a realizace byla zatím nejnáročnější v mém profesním výzkumném snažení. A velmi doufám, že přinese nové a důležité poznání pro léčbu kardiogenního šoku, smrtelné komplikace akutního infarktu myokardu.

Vedle vědy jste i lékařkou, pedagožkou. Která profese vás nejvíc zaměstnává?

Jsem hlavně lékařka. Pacient je centrem mé práce a – jak jsem už řekla – i inspirací zájmu o vše ostatní. Klinický výzkum probíhá paralelně s péčí o nemocné i s výukou mediků, což také znamená další kvantum práce navíc. Medici jsou zdrojem invenčního myšlení, které se často projevuje při zkouškách, v situacích, kdy chybí znalosti (s úsměvem). Mám ráda jejich argumentaci, pakliže má logiku, smysl. Hlavně jim neklást v tomto ohledu bariéry, ať přemýšlejí, nejenom memorují. Kromě mediků vedu i doktorandy, jednu doktorandku jsem právě „vypustila“ do světa. V rámci jejího pobytu na kardiologické klinice univerzitního centra v nizozemském Leidenu připravujeme spolupráci, na kterou se těším. Spolupráce s excelentními partnery zvyšuje kvalitu našeho výzkumu a přináší kolaborace dal-

ší. Všechny tři oblasti se tedy snažím pokrýt podle potřeb pracoviště a jak se říká: vše souvisí se vším.

A je kardiologie pro mladé lékaře dostatečně „sexy“ oborem?

Rozhodně ano. Medici se obecně zajímají o vše. V průběhu stáží na naší klinice se často rozhodnou pro naše pracoviště na základě nějakého stimulu: obor je zaujme, zalíbí se jim, jak to děláme, jaké vztahy zde panují, nebo se ztotožní s možnostmi, jež kardiologie nabízí.

Byl to i váš případ, že vás někdo pro kardiologii podobně nadchl?

(s úsměvem) Vůbec ne. Logicky, po státnicích, plná euforie jsem se nejdříve viděla v těch nejtěžších oborech: endokrinologii anebo neurochirurgii, zajímala mě interna. Ale skoro všichni z ročníku se zájmem o internu, kterým se podařilo zůstat na klinice v Bratislavě, jsme skončili na geriatrici, kde byla o doktory nouze. Medicína mě bavila obecně, ale neznamenalo to, že jsem usínala s fonendoskopem na krku. Když jsem se po mateřské vracela do práce, bylo mi nabídnuto místo na jednotce intenzivní péče (JIP). A důvodem nebylo, že bych byla tak skvělá nebo že jsem po ničem jiném netoužila. Ale prostě odešel

Coby vedoucí týmu se vždy snažím, aby mezi námi panovalo dobré klima – jsem zkrátka týmový hráč a mám ráda své spoluhráče.

kolega a bylo zapotřebí tuto nelehkou pozici obsadit. A protože na JIPce byli kardiologičtí pacienti v převaze, začala jsem se zajímat o tento obor. Nemohla jsem se smířit s pocitem, že trombolýza (*léčebný proces, který má za cíl rozpuštění krevní sraženiny vzniklé v cévě nebo zanesené do místa uzávěru krevním tokem z jiného místa*) není všespasitelným zákrokem pro záchranu pacientů s infarktem. Proto jsem jednoho dne napsala dopis profesoru Widimskému s žádostí o studijní stáž v jeho týmu. On totiž dosahoval užasných výsledků s novou intervenční léčbou akutního infarktu myokardu (*za kterou v roce 2011 obdržel ocenění Česká hlava – pozn. red.*).

Vy jste se po absolvování stáže vrátila domů, do Bratislavy. A za nějaký čas vám prý pan profesor esemeskou nabídl stálou spolupráci.

Je to tak.

A stavíte se někdy na svém prvním působišti?

Můj odchod z kliniky (tam) radost neudělal. Fungování akutní péče je pro klid na pracovišti důležitý. Cíleně jsem na návštěvy nechodila, ale s kolegy jsem byla v kontaktu. A s kolegou, který z kliniky vyšel a dnes vede jednotku v pařížském institutu INSERM, spolupracuji.

Jaké výzvy vás čekají? Co máte před sebou?

Hned, jak skončí rozhovor s vámi, mě čeká konferenční hovor s kolegy z jiných pracovišť. Jsem nadšená, jak je těší, že nás čeká další společná práce – ten pocit je nad všechna ocenění! Jednak právě dokončujeme mezinárodní studii Prague-23, do které se k nám připojilo pět pracovišť ze zahraničí a byla velice těžká na provedení, poněvadž sledovala nestabilní pacienty v kardiogenním šoku. Pro představu: každý druhý z těchto nemocných umírá, většina ještě v průběhu hospitalizace. Současně s vyhodnocením rozjíždíme nový, opět mezinárodní a navíc interdisciplinární projekt, na němž budeme spolupracovat kupříkladu i s dermatology, s odborníky na zobrazovací metody a dalšími specialisty z kardiologických center.

V roce 2016 vyšla pod vaším vedením kniha *Novinky v akutní kardiologii*. Dá se očekávat, že se objeví další novinky. Může vás ještě něco v oboru překvapit?

Já jsem vlastně kontinuálně překvapovaná. Při přípravě projektu předpokládám jeho výsledek, což je důležité pro metodologii. Oblast nastudujete velmi detailně a na základě toho, co bylo publikováno, předpokládáte výsledek – hlavně když srovnáváte léčebné postupy. Ale žádná z mnou realizovaných randomizovaných klinických studií nedopadla dle předpokladu (*usmívá se*). A to je na akademickém projektu úžasné: umožňuje vám nezávislý výzkum.

Překvapení vás nutí nejenom najít odůvodnění, ale vlastně vás stále vede k pokoře. Tu, ostatně,

Nemohla jsem se smířit s pocitem, že trombolýza není všespasitelným zákrokem pro záchranu pacientů s infarktem. Proto jsem jednoho dne napsala dopis profesoru Widimskému s žádostí o studijní stáž v jeho týmu.

považuji ve své práci lékaře i vědce za nejdůležitější. A co se týče vývoje v oblasti kardiovaskulárních nemocí, ten je ohromný! Vždyť jde o onemocnění s nejčastějším výskytem, proto oplývá velkým potenciálem znalost oboru dále posouvat.

Silnou osobnost drží dobré zázemí. Máte jej?

Bez skvělého zázemí bych ničeho nedosáhla. Mám tolerantního a vyrovnaného manžela, vybaveného ohromnou podporou i pochopením. Ostatně je rovněž lékař, anesteziolog, takže mu moje pracovní prostředí není neznámé. Vždycky jsem toužila mít partnera, který bude chytřejší než já, a to se mi podařilo. Proto si mohu dovolit takto „poletovat“ životem.

Prof. MUDr. Zuzana Mořovská, Ph.D., FESC
Po studiu všeobecného lékařství na Univerzitě Komenského v Bratislavě pracovala v tamní univerzitní nemocnici známé jako Nemocnice Kramáře. Nejdříve pracovala na geriatrici, pak na jednotce intenzivní péče.

V roce 2005 nastoupila na Kardiologickou kliniku 3. LF UK a FNKV v Praze. Od roku 2016 je profesorkou vnitřního lékařství UK. Vede divizi akutní kardiologie v Kardiocentru Kardiologické kliniky 3. LF UK a FNKV. Udržuje vědeckou spolupráci s nejprestižnějšími výzkumnými institucemi (Harvard Medical School, Mount Sinai Cardiovascular Center New York, Sorbonna či Heidelberg). Je mezinárodně uznávanou odbornicí na kardiovaskulární onemocnění, ischemickou chorobu srdeční, aterosklerózu a aterosklerotickou terapii, výsledky jejích výzkumů (třeba onemocnění koronárních tepen) mají světový ohlas. Je autorkou mnoha studií a recenzentkou top časopisů. Zajímá ji též, proč a jak odlišně zvládají kardiovaskulární onemocnění ženy.

Gamifit: S mobilem ke sportu

Seberte dětem telefony, jinak se hýbat nebudou. Skvělá rada, bohužel nefunkční. Student psychologie na FF UK Matyáš Adam Michel a jeho přítelkyně Andrea Petrová z FSV UK se proto rozhodli jít na to obráceně. Vymysleli aplikaci Gamifit, která děti rozpojuje. Plánují ji spustit na přelomu roku, ale už teď za svůj nápad sbírají jednu cenu za druhou.

TEXT Jitka Jiříčková FOTO Vladimír Šigut

Začalo to za covidu na střední škole, kdy Andrea a Matyáš coby studenti třetího ročníku gymnázia viděli, jak jejich spolužáci i svěřenci (Andrea trénovala děti) přichází o možnost sportovat, a naopak navyšují čas strávený na mobilech a počítačích. Napadlo je oba problémy propojit. Co kdyby vytvořili aplikaci, která děti doslova zvedne a motivuje ke cvičení? Nápad postupně rozvíjeli, pracovali a testovali na desetiletém bratrovi

Andrey a jeho kamarádech, konzultovali s učiteli tělocviku a instruktory. Vymýšleli koncept, hru, která děti ve věku 7 až 13 let, což je klíčové období, v němž si člověk buduje trvalý vztah ke sportu, vtáhne a jakoby mimoděk rozpojuje tím, že plní pohybové úkoly a současně rozvíjí soběstačnost.

„Vesměs platí, že pokud učitel žáky konstantně nevede a neplánuje jim jednotlivé kroky, nedokáží se zorganizovat

a sami regulovat. Přitom z výzkumů vyplývá, že děti i teenageři se chtějí hýbat, uvědomují si, jak je sport důležitý, ale nevědí jak a kde ho provozovat. Pokud nejsou členy nějakého oddílu a nechodí na tréninky, nemají moc možností spontánně si zacvičit. A i když dělají sport závodně, stejně většina z nich nedosahuje doporučené denní dávky pohybu. Tělocvikem ve škole a hodinovým tréninkem to nedoženou,“ vysvětluje Matyáš Adam Michel.

Hrajeme a cvičíme

Aplikace, kterou pojmenovali Gamifit (gamifikace pohybu v praxi), se „točí“ okolo fantasy příběhů. Jednou z linek je například zakleté království, kde se dějí zvláštní věci a panuje děsivá atmosféra. Místní čaroděj proto vyšle rytíře (dítě) na výpravu, aby kletbu zastavil. V průběhu hry se pak tento avatar setkává s nejrůznějšími bájnými postavami, které zachraňuje nebo proti nim bojuje, a právě tyto úkoly „nutí“ dítě odložit mobil a jít cvičit.

V aplikaci je zatím čtyřiačtyřicet cviků, které se různě kombinují. Balanční prvky (postava jde po visutém mostě) se střídají s koordinačními (bojuje proti ožvlátnému stromu) a posilovacími (šplhá po skále) na zpevnění středu těla, zlepšení výdrže, výbušnosti i flexibility. Autoři hry počítají s dohledem dospělých, rodičů či učitelů, které budou výkony hráčů kontrolovat. U každého úkolu je

Z výzkumů vyplývá, že děti i teenageři se chtějí hýbat, uvědomují si, jak je sport důležitý, ale nevědí, jak a kde ho provozovat.

navíc nápověda, jak ho správně provést i nabídka lehčí varianty. Andrea, která má zkušenost s tréninkem dětí, si vzala na starost sportovní a zábavnou složku. Matyáš se věnuje technickým základům a propagaci. Programování aplikace zajišťuje jejich společný kamarád.

Sport versus technologie?

Nyní je Gamifit ve fázi prototypu. Letos v létě proběhlo jeho testování na zhruba padesáti dětech, nicméně autoři s ním už obražejí soutěže a sbírají jednu cenu za druhou. „Začalo to Pražským inovačním maratonem *Nakopni Prahu*, na němž jsme v roce 2022 obdrželi třetí cenu, a opravdu nás nakopli. Uvědomili jsme si, že naše práce má opravdu smysl, možná jsme dokonce našli díru na trhu,“ vzpomíná Matyáš. Následovala mezinárodní soutěž *Falling Walls Lab* pořádaná Velvyslanectvím Spolkové republiky Německo (2. místo) a krátce poté projekt FTVS UK *Měníme svět pohybem*, v němž zvítězili.

Úspěchy autorům potvrzují potenciál konceptu Gamifitu, pomáhají jim pokrývat finanční náklady spojené s vývojem aplikace, ale hlavně díky nim získávají důležité kontakty. Na *Měníme svět pohybem* rozhodli sítě mezi učiteli tělocviku a instruktory, během *Falling Walls Lab* navázali spojení s Centrem pro přenos poznatků a technologií UK, který jim pomůže sehnat garanta pro jejich plánovaný výzkum. Gamifitem to totiž nekončí.

„Od začátku je naším cílem pojmout problém nedostatku pohybu u dětí komplexně a s vědomím mnoha proměnných, jež do něj vstupují. Zejména právě technologie podle převládajícího názoru

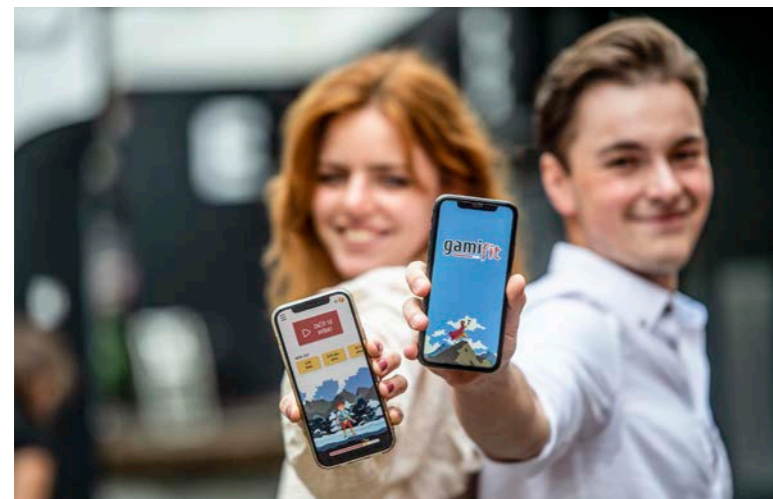
ubírají dětem čas, který by jinak mohly trávit sportem. Chceme oba tyto póly propojit, najít mezi nimi vztah a na základě celorepublikového výzkumu zkoušet nabídnout řešení. Gamifit by k tomu mohl být efektivním nástrojem. Proto chceme jeho pilotní verzi spustit spolu se zveřejněním výsledků našeho šetření,“ plánuje Matyáš Michel.

Jděte ven

„Možná to zní neskromně, ale chtěli bychom si téma tak trochu přivlastnit,“ uvažuje Andrea Petrová s tím, že právě proto nechcejí vývoj aplikace uspěchat. Potřebují, aby opravdu fungovala, děti bavila, u pohybu vydržely a stal se součástí jejich každodenního života, nejen v

rámci tělocviku či tréninku, které bývají často jednostranně zaměřené. Pilotní verzi budou cílit nejen na rodiče a děti, ale také tělocvikáře, kteří by prostřednictvím aplikace mohli rozšiřovat hodiny tělocviku i mimo školu. Samy děti si pak budou v rámci hry mezi sebou zakládat a plnit vlastní výzvy, včetně dlouhodobých venkovních aktivit, sbírat body, které je budou v příběhu posouvat dál, motivovat k tomu zkoušet si nové sporty.

„Naší vizí je budovat pohybové návyky dětí a podporovat u nich neorganizovaný individuální sport, dát jim šanci hýbat se jen tak. Z rozhovorů s nimi totiž víme, že o to opravdu stojí. Jen jim zatím chybí příležitosti, jak na to,“ uzavírají autoři aplikace.

Výzkum o školách, které učí jinak

„Nedáváme doporučení, jaké formy diferenciace žáků by měla vedení základních škol uplatňovat. Ale snažili jsme se případovými studii ukázat inspirativní příklady. Záměrně jim neříkáme ‚příklady dobré praxe‘, protože ne všechno se na námi sledovaných školách dařilo, ovšem v každé se najdou věci hodné následování,“ říkají Jaroslava Simonová a David Greger z Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání Pedagogické fakulty UK.

TEXT Jitka Jiříčková FOTO Michal Novotný, Shutterstock

Co je diferenciace vzdělávání? Pod tímto pojmem si lze představit leccos, od výběrových škol a tříd (*vnější diferenciace*) přes dělení žáků do skupin jenom v některých předmětech (*vnitřní diferenciace*) až po individuální přístup k žákovi v běžné třídě (*diferencovaná výuka*). Celosvětové dlouhodobé analýzy prokázaly, že trvalá vnější diferenciace, kdy třeba v Česku odchází desetina všech pátáků na víceletá gymnázia, v průměru ne-

de ke zlepšování znalostí ani u jedné ze skupin, ale naopak ještě podporuje nerovnosti ve společnosti.

Jenže podobné vyčleňování žáků probíhá i uvnitř běžných základek. Nejenže v nich existují otevřeně pojmenované specializované třídy s různým zaměřením, případně pro talentované či jinak specifické žáky, ale zhruba čtvrtina českých škol má v rámci jednoho ročníku paralelní třídy (A, B, C...), do nichž

musí své žáky nějak rozřazovat, často na základě výkonosti, respektive dosavadních výsledků učení. Informace o tom, jak přesně takové dělení probíhá, však dosud chyběly. Právě proto výzkumníci z Pedagogické fakulty UK provedli mezi školami s paralelními třídami rozsáhlé dotazníkové šetření, v němž srovnávali mimo jiné výsledky těchto žáků. Nač přišli, co zjistili? Na dvaceti procentech (českých) škol jsou tak třeba ve třídě

A v průměru lepší žáci než ve třídě B – jen se o tom otevřeně nemluví.

Proč zrovna my jsme béčko

Výzkumníci šli ještě dál a rozhodli se zaměřit na školy, jež přistupují k této diferenciaci jinak a nevytvářejí stabilně oddělené třídy, ale pracují s jednou z podob oné vnitřní diferenciace, takzvanou mezitřídní skupinovou výukou, kdy žáky jednoho ročníku rozčleňují do různých skupin, nejčastěji v rámci jednotlivých předmětů. Od vedení škol to vyžaduje velkou pružnost a kreativitu z hlediska personálního (potřebují nejméně o jednoho učitele navíc), technického (náročnější tvorba rozvrhů), prostorového i hodnotového – průběžně sledují, zda jimi vytvořená diferenciace v reálu naplňuje cíle; jestli vyhovuje jak žákům, tak učitelům. Neberou rozčlenění jako neměnné, ale jsou otevření změnám, jako přesunutím žáků mezi skupinami.

Součástí výzkumu tudíž byla detailní případová studie, v níž autoři plastiky popsali způsoby částečné mezitřídní diferenciace na vybraných školách v Česku. Studie je tak vynikajícím podkladovým materiálem nejen pro další školy, které o takovém rozčleňování žáků uvažují, ale podnětem pro i jejich zřizovatele či samotné ministerstvo školství, jimž předkládá různá doporučení, jak „chytřejí“ k diferenciaci na základních školách přistupovat, co dělat.

Hlavní výhoda? Méně žáků

Za největší výhodu mezitřídní diferenciace považovali oslovení pedagogové a vedení škol možnost učit v menších skupinkách. Nabízí se otázka, proč děti složitě rozdělovat podle nějakých klíčů a neučit jednoduše menší heterogenní třídy, v nichž jsou pohromadě všechny děti různých znalostí a dovedností. „To by byl samozřejmě ideální stav, který je ovšem v Česku zejména z ekonomických důvodů těžko proveditelný. Spíše se ptejme, proč učitelům vyhovují menší počty žáků a zda to není proto, že nemají dostatečně rozvinuté pedagogické dovednosti, díky kterým by zvládli diferencovanou výuku i ve třídách klasické velikosti,“ uvažuje Jaroslava Simonová. „Domníváme se, že mezitřídní diferenciace může být i dobrým mezistupněm, jak si tyto dovednosti natrénovat,“ doplňuje ji kolega David Greger.

K nejobtížnějším částem učitelské práce ve skupinové výuce patří hodnocení žáků. Zvažují, zda má být *normativní*

Za největší výhodu mezitřídní diferenciace považovali oslovení pedagogové a vedení škol možnost učit v menších skupinkách.

(za týž výkon stejná známka bez ohledu na skupinu), nebo zda známkovat pokroky a úsilí jednotlivých žáků. Jednička se v lepší skupině dává za jiný výkon nežli stejná známka ve skupině slabší, což může žáky znevýhodňovat (nebo jim pomáhat při přijímacích zkouškách na střední školy). „Tento problém ale nevytváří samotný koncept mezitřídní diferenciace, rozporuplná hodnota známek prostupuje celým českým vzdělávacím systémem. To, že nejsou objektivním kritériem hodnocení znalostí, si už ostatně uvědomilo i ministerstvo školství, a proto zavedlo zohledňování známek na vysvědčení v přijímacích kritériích na střední školy jakožto dobrovolné,“ upozorňuje Greger. Zajímavé je, že samotní žáci, které výzkumníci oslovili, přijímali rozdílná hodnocení smířlivě. „Chápali, že jejich kolega ze skupiny s nižším výkonem může také dostat jedničku, protože jeho vynaložené úsilí bylo obdobné jako u jedničkáře ve výkonnější skupině,“ komentuje Simonová.

Kde chybějí tahouni

Rozdělování na základě schopností a dovedností si většina oslovených chválila. Pro pedagogy to znamená snažší přípravu na hodiny, oceňují bezpečnější prostředí pro žáky, kteří nejsou vystaveni stresu z posměchu či pocitům nedosta-

tečnosti. „Je ale v pořádku vydělovat děti z heterogenního kolektivu, aby se cítily bezpečně? Neměli bychom spíš nastavovat klima běžných tříd tak, aby se v nich cítili komfortně všichni?“ přemýšlí Simonová. Dalším rizikem je, že žáci budou rozčleňování nejen podle kognitivní úrovně, ale i sociálně ekonomického statusu. Lépe situovaní a vzdělanější rodiče zpravidla očekávají vyšší úroveň výuky i pro své potomky a někdy vyvíjejí tlak, aby právě jejich dítě chodilo do té „lepší“ skupiny.

Od pedagogů – potažmo vedení škol – to pak vyžaduje intenzivnější komunikaci s rodinou a jasné vysvětlování, proč volí ten konkrétní postup a jaké benefity z něj dítě může mít. Někteří učitelé si také stěžují, že v homogenních třídách chybějí tahouni a žáci nedosahují takového pokroku, jako kdyby se mohli přirozeně srovnávat se spolužáky na vyšší úrovni.

Mezitřídní diferenciace tak klade na pedagogy i vedení škol, které se pro ni rozhodnou, velké nároky. Musí neustále monitorovat nejen složku vzdělávací, ale též sociální; zvažovat i jiná než kognitivní kritéria při rozřazování žáků, protože to ovlivňuje klima ve skupinách. Na druhou stranu všechny tyto aspekty by měla zohledňovat jakákoli škola, nejen ta, která se pro mezitřídní diferenciaci rozhodne. Jenže většinou až když začne vyučovat jinak, vystoupí tyto otázky na povrch. I to je jeden z benefitů mezitřídní diferenciace. Nutí aktéry, kteří vzdělávací proces ovlivňují – učitele, ředitele, žáky, rodiče – o celém školském systému a jeho nastavení přemýšlet více do hloubky, a pokud si to situace žádá, provádět v něm patřičné změny.

Didaktické poučky nejsou matematické důkazy

S kolegy z Matfyzu jste se přes čtyři roky věnovali tématu zvyšování kvality matematického vzdělávání na středních školách, motivaci ke studiu a přípravě žáků k matematickým olympiádám. Na rozdíl od jiných projektů v programu OP VVV se váš nezaměřoval na výzkum, ale na didaktickou podporu středoškolských učitelů. Slyšeli na to?

Jednou z podmínek projektu dle ministerstva školství bylo, aby středoškolská učitelé absolvovali čtyřicet hodin vzdělávání. Připravili jsme semináře v rozsahu přes sedmdesát hodin, přičemž požadovaný počet hodin zvládlo, možná i vzhledem k dvouletému období pandemie během řešení projektu, absolvovat třicet učitelů. Do projektu se jich však zapojilo mnohem víc, jen ne všichni absolvovali klíčových čtyřicet hodin. K projektu existují webové stránky s materiály k výuce matematiky a k dnešku se zaregistrovalo přes tři sta učitelů.

Ve svém projektu jste cílili na školy, respektive učitele, z Prahy a Středočeského kraje. Nicméně na webu máte registrace z Olomouce, Bratislavy...

Evidentně se učitelé zapisovali dodatečně, aby měli přístup k materiálům, o které mají zájem. Předpokládám, že se o webových stránkách dozvěděli od svých kolegů z jiných škol. Nejenže nás to těší, ale je to také doklad udržitelnosti a efektivity celého projektu.

Další projekt se zabývá výukou matematiky. „Neexistuje jediný zaručený postup, jak efektivně učit matematiku. Učitel by měl znát více výukových metod a výuku diferencovat,“ říká docentka Jarmila Robová, jež se na Matematicko-fyzikální fakultě UK věnuje didaktice matematiky, a tedy přípravě budoucích, zejména středoškolských, učitelů matematiky.

TEXT Jitka Jiříčková FOTO Michal Novotný

Co bylo vaším cílem?

Jednoduše řečeno: přispět ke zkvalitnění výuky matematiky na středních školách. Postupovali jsme dvěma cestami. Jednak jsme se zaměřili na podporu učitelů středních škol v přístupu k talentovaným žákům na matematiku, aby dokázali jejich nadání rozvíjet a připravovat je k matematickým soutěžím a olympiádám. Vedle toho jsme se věnovali rozvoji matematické gramotnosti na středních školách, a to především s cílem zvýšit zájem žáků o matematiku.

O jakou „větev“ byl větší zájem?

Předpokládali jsme, že učitelé budou více vyhranění, buď na „talenty“, nebo „matematickou gramotnost“, ale nakonec se nám ustálila skupina, kdy chodili téměř všichni na všechno.

Přizpůsobovali jste průběžně témata seminářů dle odezvy pedagogů?

V oblasti práce s talenty měli učitelé zájem o náročné úlohy, na které v běžné výuce není čas a prostor. Ocenili, že měli nejen k dispozici sady úloh, ale mohli se v seminářích společně podílet na jejich řešení. Zpravidla to probíhalo tak, že lektor, což byl většinou vyučující z Matfyzu, uvedl zadání problému, o němž se poté diskutovalo, a učitelé navrhovali postupy řešení. Vedle toho jsme se v oblasti matematické gramotnosti zaměřovali i na témata, která těsně souvisela s tím, co se učí ve školách, a ještě je posouvají o trochu dál.

Jak ideálně rozvíjet ty nejtalentedější žáky?

Doc. RNDr. Jarmila Robová, CSc.

Vystudovala učitelství matematiky a fyziky na MFF UK. Na katedře didaktiky matematiky vyučuje mimo jiné předměty *Didaktika matematiky, Stereometrie, Informační a komunikační technologie ve výuce matematiky a Informační technologie pro učitele*. Předmětem jejího zájmu jsou technologie užívané pro výuku matematiky a jejich vliv na kognitivní procesy žáků, rozvíjení geometrického myšlení žáků i profesní vidění učitelů.

Talentovaní žáci jsou také žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, na což se často zapomíná. Některé děti jsou už při nástupu do školy hodně „napřed“ a pokud se s nimi individuálně nepracuje a chybějí jim podněty, nemohou svůj potenciál dostatečně rozvíjet; můžeme tak přicházet třeba o talentované budoucí vědce.

V čem podle vás tkví největší úskali výuky matematiky na středních a základních školách? Proč je tento předmět stále na chvostu oblíbenosti?

Náročnost matematiky je zapříčiněna dvěma faktory. Jednak se s rostoucím stupněm vzdělávání zvyšuje její abstraktnost, objevují se témata, která si žák jen těžko představit. Například řada žáků nemá ráda úpravy algebraických výrazů, ale přitom se při řešení těchto úloh rozvíjí myšlení. Rozdělíte si problém či úlohu na dílčí části, které postupně řešíte, přičemž nezapomínáte na strukturu zadaného problému, a nakonec z dílčích výsledků složité výsledné řešení. Tento způsob myšlení se hodí nejen v matematice, ale využívá se i v dalších oblastech lidské činnosti. A to je jedna věc, která může dělat problémy.

Druhý faktor je, předpokládám, návaznost matematických znalostí.

Přesně tak. Matematika více než jiné obory staví na předchozích poznatcích. Neporozumíte-li sčítání zlomků, což je jedno z takzvaných kritických míst školské matematiky, budete mít pravděpodobně problém se sčítáním lomených výrazů při úpravách algebraických výrazů.

Ale učitelé přece musejí vědět, která témata jsou v matematice zásadní, bez jejichž znalosti se nedá postupovat dál... Není spíš problém v nedostatečném procvičování?

Samozřejmě, že také ano. Říká se, že žáky zahlcujeme informacemi, ale když

se po roce 2000 připravovaly rámcové vzdělávací programy, rozsah předmětu byl snížen odhadem o čtvrtinu. Současně se od devadesátých let postupně snižoval počet hodin matematiky na druhém stupni základní školy i na gymnáziích. Tento pokles souvisel se zaváděním druhého cizího jazyka na základce i s navýšením hodin cizích jazyků. Ubyl čas na procvičování matematiky, přičemž v současné době ministerstvo školství doporučuje zadávat domácí úkoly jako dobrovolné.

Sama si pamatuji ze střední školy, že pochopit matematický příklad vůbec neznamenal, že ho také dokážu správně spočítat.

Abyste se naučila, respektive pochopila, matematiku, musíte úlohy také sama aktivně řešit, musíte o nich přemýšlet. Jen opisováním z tabule se to nenaučíte.

A jsme zase u té motivace.

I já se svými studenty na fakultě často diskutuji o žakovské otázce: „A k čemu nám to bude?“ Jednu z možných odpovědí mi kdysi řekl můj třídní a současně učitel matematiky na střední škole: „To už záleží jen na tobě.“ Pro učitele není

jednoduché odhalit, co na kterého žáka zabírá. Každý žák je jiný, každá třída je jiná. Záleží na postojích žáků k matematice, které jsou rovněž ovlivněny předchozími lety školní docházky, rodinným zázemím... Zůstaňme u těch zmíněných dobrovolných úkolů. Pro někoho může být motivací, že se stejný či obdobný příklad objeví v písemce. Pro jiného zadání netypické úlohy, nad níž si může lámat hlavu.

Stejně tak neexistuje zaručený postup, jak matematiku efektivně učit.

Proto by měl pedagog, a také na to své studenty upozorňují, znát více vyučovací metod. Což je na jednu stranu skvělé – mají různé možnosti, jak s žáky pracovat. Na druhou stranu jim ale nemohu poskytnout jediný univerzální návod. Už na první přednášce jim proto s nadsázkou říkám, že didaktické poučky nejsou matematické věty, které lze dokázat.

V mých příbězích vítězí intelekt

Vilma Kadlečková měla být původně knihovnice. Nakonec si ale do všech knihoven našla cestu jinak, prostřednictvím svých děl. Když v roce 1989 nastupovala na Filozofickou fakultu UK, plánovala, že si po studiích najde teplé místo v knihovně a po večerech bude potajmu psát. Minulý režim totiž žánru sci-fi moc nefandil. Sametová revoluce ale s jejími plány zamávala a dnes se raduje z ceny Magnesia Litera za fantastiku, která se letos v této kategorii udělovala poprvé.

TEXT Helena Zdráhalová FOTO Richard Klíčnik/Argo

Ten nápad se začal rodit po událostech 11. září 2001. Tehdy do jejího argenitového vesmíru, který stvořila ve svých dosavadních knihách, a kde existuje fiktivní nerost argenit, jenž slouží jako zdroj energie lidem s psychotronickými schopnostmi, vstoupila nová teokratická civilizace – obyvatelé fiktivní planety Ōsse. Ti se odlišují od ostatních hloubkou své víry a myceliálními technologiemi, tedy technologiemi využívajícími mimořádných schopností různých druhů hub. Tak se po jedenáctém září zrodilo životní dílo spisovatelky Vilmy Kadlečkové – osmidílná saga *Mycelium*. Na téměř čtyřech tisících stranách vykreslila příběh o střetu různých kultur i o náboženském fanatismu. Čtenáře si tímto dílem našla nejen mezi fanoušky sci-fi, ale třeba i společenského románu. Za *Program apokalypsy*, závěrečný díl sagy, který loni vydalo nakladatelství Argo, získala cenu Magnesia Litera za fantastiku.

Chodíte ráda na houby?

Letos jsem se do lesa ani nedostala, houbám počás moc nepřálo (*smích*). Moje *Mycelium* sice evoku-

je houby, ale nepředstavujte si pod tím naše hříby, jde mi spíš o prorůstání struktur pod povrchem v duchu konspiračních teorií (*mycelium* nebo také *podhoubí* je označení pro shluk vzájemně propletených vláken, typické je například pro houby, pozn. red.). Navíc mimozemšťané z mých knih mají genetiky modifikované houby parazitující v lidském těle a sloužící jako rituální drogy.

Prý vám myšlenku mycelia vnuklo studium na Mendelově univerzitě, kde jste se chvíli věnovala zahradní architektuře. Promítlo se nějak do vaší tvorby i studium na FF UK?

Promítlo, a hodně, protože jsem tam studovala ve šťastné době. Na fakultu jsem nastoupila, když mi bylo osmnáct a psal se rok 1989. Školu jsem vybírala ještě v době, kdy to vypadalo, že pravděpodobně nebudu moct publikovat vzhledem k tomu, co se tady vydávalo, nebo spíš nevydávalo... V té době jsem už byla zapojená do takzvaného Fandomu, což byla síť pololegálních sci-fi klubů, které si nadšenci po celé republice zakládali pod záštitou ↪

různých (občas nic netušících) oficiálních organizací. Kluby vydávaly svoje zpravodaje – fanziny, ve kterých bylo možné publikovat a dostat tak texty k podobně naladěným lidem. Měla jsem plán, že si najdu nějaké solidní zaměstnání, třeba v knihovně, a po večerech si budu psát knížky. To se ale změnilo s příchodem devadesátých let. Na fakultě to bylo úžasně podnětné a inspirativní, protože tam přišli ti, kdo do té doby nemohli přednášet. Chodila jsem na přednášky Milana Balabána, Erazima Koháka, Zdeňka Neubauera nebo Ivo Tretery. Sice jsem studovala knihovnictví, ale vyzobávala jsem si ty nejzajímavější přednášky i z jiných oborů, z čehož jsem byla úplně nadšená. Přednáška Erazima Koháka na mě zapůsobila tak, že jsem pak následující čtyři roky byla vegetariánka.

A jak tedy vzpomínáte na konec roku 1989?

Můj manžel Martin Klíma byl jedním z řečníků na Albertově, tehdy jsme už spolu chodili, takže jsem to všechno sledovala tak nějak přes něj. Byla jsem takové doprovodné vozidlo. Na fakultu jsem si odnesla psací stroj a společně s mnoha dalšími pomáhala opisovat různá prohlášení a texty – nebyly kopírky, dělalo se to ručně. Najednou se hodilo, že mám střední ekonomickou školu a státnice ze psaní všemi deseti (*smích*). Další týmy studentů pak s těmi materiály jezdily po republice.

Neměla jste po listopadu chuť změnit svoje plány?

Ono se to tak nějak všechno změnilo, aniž bych to plánovala. Na FF UK jsem ve studiu pokračovala, ale vedle toho jsme si s manželem hned v roce 1990 založili nakladatelství Altar a vydali hru na hrdiny *Dračí doupe*, což byl Martinův nápad. Já k tomu přispěla nějakými texty a hlavně jsem vedla účetnictví. Znovu se mi pak hodila ta ekonomka.

V té době také vypukl úplný boom nakladatelství, která vydávala fantasy a sci-fi. Mohla jsem tedy začít oficiálně publikovat. První fantasy román *Na pomezí Eternaalu* mi vyšel už v roce 1990 v nakladatelství Winston Smith pojmenovaném po hrdinovi Orwellova románu *1984*. Najednou tady bylo možné úplně cokoliv.

Dějiny literatury si vás zapamatují jako autorku jedné z nejdelších ság u nás vydaných vůbec. Jak se píše obří dílo, které se odehrává v jiné době, v jiném světě a v němž vystupují různé mimozemské civilizace? Víte, že nejste fanynkou mapiček v knihách,

Sci-fi byla vždycky na okraji, jsem na to zvyklá. Vyrůstala jsem v osmdesátých letech, kdy jsme všichni, které to zajímalo, byli v takovém sociálním ghettu.

ale nemusela jste si sama nějakou takovou namalovat, abyste se v příběhu neztratila?

Někteří autoři si stěžují, že v půlce románu zapomenou jméno postavy a musejí si ho dohledávat. S tím já ale problém nemám. Scény si vizualizuji, vidím je jako film, jasně si představuji, kde postavy stojí, co mají na sobě. Propojuji si to s emocemi, a to mi pomáhá si vše zapamatovat. Ale samozřejmě mám i pomocný aparát, různé soubory včetně excelových tabulek, kam si píšu poznámky.

Scény píšu na přeskáčku. V záchvatu inspirace napíšu scénu klidně od půlky dialogu. Potom mám dlouhý soubor, ve kterém tyto kousíčky plavou, a mezi ně si červeně píšu pomocné texty o tom, co se v dané situaci ještě musí stát. V tu chvíli nastoupí proti té emocionální zase složka racionální, vytvářím logická spojení. Takto se to snažím držet pohromadě.

Hlavní hrdina Mycelia, pozemšťan Lucas Hildebrandt je takový univerzitní hrdina. Sice jako Superman nosí vlající plášť, ale jeho hlavní zbraní, která mu dává převahu nad ostatními, není síla svalů, ale vědomostí a znalostí...

To je pravda, on je taková óda na klasické vzdělání. Lucas je můj ideál. Jinak bych o něm nedokázala ani tak dlouho psát. I ve svém životě mám kolem sebe velmi vzdělané lidi z akademického prostředí. Cítím k nim úctu. V mém příběhu vystupuje civilizace mimozemšťanů, kteří mají hodně složitý jazyk a do jejichž kultury je velice těžké proniknout. Podaří se to jenom lidem, kteří se s nimi dokážou domluvit a jsou schopni pochopit jejich kulturní vzorce. To je pak mnohem důležitější než zbraně a soubor. Ne že by se v mém příběhu nebojovalo, ale mnohem podstatnější je intelektuální převaha.

Mycelium má rozměry společenského románu, dokáže oslovit nejen čtenáře fantastiky. Jak jste vnímala vytvoření kategorie Magnesia Litera za fantastiku? Myslíte, že to je dobře a žánr tím vstoupil víc do širšího povědomí, nebo že to díla a jejich autory jen zbytečně škatulkuje?

Sci-fi byla vždycky na okraji, jsem na to zvyklá. Vyrůstala jsem v osmdesátých letech, kdy jsme všichni, které to zajímalo, byli v takovém sociálním ghettu. Teď se to možná díky různým filmům a seriálům trochu mění a sci-fi proniká do mainstreamu. Nevnímám to jako příkoří, spíš jako další krok ke sblížení. Od osmdesátých let je to velký pokrok, i když současní mladí autoři fantastiky to asi tak nevidí.

Ono to přibližování ale musí probíhat z obou stran. Ze sci-fi tábora často zaznívají nářky, že nás lidi od „vážné literatury“ neberou dostatečně vážně a myslí si, že píšeme hlouposti pro děti, a my přitom tady reflektujeme společensky závažná témata... Pokud se chceme snažit o emancipaci, pak to zároveň znamená, že by i autoři fantastiky měli

udělat další krok, tedy nehrát si s rekvizitami, ale snažit se psát pravdu o životě, i když to zní jako klišé. Dobrá kniha je ta, z níž čtenář cítí, že situaci nebo takového člověka zná, jen to nedokáže zformulovat tak jako spisovatel. Autoři sci-fi ale mají někdy tendenci hrát si s těmi malebnými rekvizitami, které jim žánr poskytuje, až moc. Místo, aby realitu nasvítli, zastíní ji tím.

Novináři z vaší ságy nevycházejí úplně dobře. Nepřehodnotila jste v poslední době pohled na ně v souvislosti se smrštěním dezinformací a fake news šířených napříč sociálními sítěmi jako na ty, kdo naopak přinášejí objektivní a ověřené informace?

Novináři, v Myceliu nazývaní medianti, hrají v příběhu spíš negativní roli. Psala jsem to v době, kdy sociální sítě nastupovaly, a objevovalo se hodně clickbaitových titulků (*clickbait je termín pro poutavý titulek, který láká čtenáře na internetu na něj kliknout a přejít tak na danou stránku, pozn. red.*). Docházelo k bulvarizaci témat, které by si zasloužily spíš hlubší analýzu, než je jen rychle povrchně smést. V té době jsem měla pocit, že média společností hýbou ne úplně šťastným směrem. Teď už se situace zlepšuje. Novináři si uvědomili, že je třeba dbát na zdroje nebo nevypouštět zprávy bez rozmyslu a bez zvážení toho, co mohou způsobit.

Závěrečný díl Mycelia pojmenovaný Program apokalypsy vyšel loni. Jak se opouští svět, v němž žijete tolik let?

Přechod byl trochu nepříjemný, přeci jen jsem v tom světě strávila velkou část svého života. Člověk

Mgr. Vilma Kadlečková

Absolventka Filozofické fakulty UK (obor vědecké informace a knihovnictví). Později začala studovat také zahradní architekturu na Mendelově univerzitě v Brně, studium ale nedokončila. Je jednou z nejvýzdvihovanějších tuzemských autorek fantastiky. V roce 1990 debutovala románem *Na pomezí Eternaalu*. Velkého ohlasu se dočkala její osmidílná saga *Mycelium*, kterou v roce 2013 začalo vydávat nakladatelství Argo a za níž získala řadu žánrových cen. Za její závěrečný díl pojmenovaný *Program apokalypsy* získala cenu Magnesia Litera. Jejím manželem je absolvent MFF UK a vývojář počítačových her Martin Klíma, mimo jiné autor legendární hry na hrdiny *Dračí doupe*.

do něj musí být neustále ponořený a nechávat svoje podvědomí, aby to zpracovávalo. Trochu mi pomohlo to, že v době, kdy jsem dopsala poslední díl, začala jsem s nakladatelstvím připravovat luxusnější vázané vydání *Mycelia* s různými dodatky. Tím jsem se od světa *Mycelia* odpoutávala trochu pozvolněji. Teď už píšu trochu jiné věci.

Prozradíte, jaké?

Jak jsem dopsala *Mycelium*, začali se mi ozývat editoři různých antologií. V posledním roce jsem proto psala povídky takzvaně na zakázku, naposledy jednu na téma Vánoce. Vedle toho už mám rozdělaný román, který se opět odehrává v mém argenitovém vesmíru. Postavy z *Mycelia* už tam sice vystupovat nebudou, ale svůj svět jsem tím tak docela neopustila.

Jsem rád, že se počítá i se mnou

Adam Gregor, student-vozičkář, si ze všeho nejvíc přeje úspěšně dokončit magisterská studia na Filozofické fakultě UK. Kvůli nim odešel z Bratislavy na univerzitu do Prahy.

TEXT Marcela Uhlíková FOTO Vladimír Šigut

Adam je Slovák, rodilý Bratislavan, jenž se přede dvěma lety rozhodl k radikální změně: vyměnit jistotu domácího prostředí za neznámo, vzdálené tři stovky kilometrů! Říkáte si, nic pozoruhodného? Souhlas, pokud by ovšem nebyl Adam Gregor odkázaný na invalidní vozík. Jenže je. Adam se narodil s dětskou mozkovou obrnou. A tudíž ke svému životu potřebuje jak vozík, tak pomoc osobního asistenta. Na schůzku, k rozhovoru pro magazín *Forum* tak „přišli“ sympatíci dva: Adama, magisterského studenta veřejné správy a spisové služby na Filozofické fakultě UK, doprovázel Marcel, absolvent Filmové akademie múzických umění (FAMU), jehož Adamovi „poskytlo“ Vysokoškolské katolické hnutí ČR: „Poznali jsme se přes facebook, prostě jsem si podal inzerát,” popisuje student počátek společného soužití.

Útěk od latiny do Prahy

Jak vše začalo? „Říkal jsem si tehdy, že by bylo nesmírně zajímavé, naučit se číst ze starých dokumentů a taky se umět orientovat v archivech,” komentuje Adam své prvotní rozhodnutí, proč si k bakalářskému studiu zvolil obor archivnictví na Univerzitě Komenského

v Bratislavě. Tehdy stihl i poprvé vyrazit do zahraničí; v rámci evropské mobility studentů Erasmus+ strávil téměř sedm měsíců na Masarykově univerzitě v Brně.

Náročnost studia a covidová pandemie nakonec způsobily, že si Adam pro bakalářský diplom šel nikoliv za tři, ale za pět let. I proto prý přišla touha po změně, v jeho případě vedle školy i státu. „Víte, já už byl latinskými texty přesycený a středověké listiny jsem viděl skoro všude,” směje se Adam. A přiznává, že si v začátcích svého magisterského studia – to už byl na Karlovce – příliš nevěřil. „Všechno pro mě bylo neznámé. Obával jsem se, jestli se po prvním semestru nebudu muset sbalit a vrátit se domů. Tehdy mi dělal asistenta brácha, ale vrátil se domů, na Slovensko. Jak se říká, trochu jsme si už lezli na nervy. Měl samozřejmě i jiné povinnosti a zájmy než být s bráchou v Praze,” přiznává dnes už student-druhák.

Mladík na sebe mezi řečí prozradil, že často „sní o tom, že je naprosto zdravým klukem, který nevěnuje mnoho pozornosti svému skutečnému fyzickému stavu. Před nástupem do Prahy jsem si vše spíše idealizoval a když přišla realita,

nechtěl jsem to vzdát.“ I proto sympaták z Bratislavy touží po totální změně životního stylu, který byl v posledních pěti letech formován hlavně časem stráveným nad skripty a v posluchárnách. Rád by tak studium letos úspěšně zakončil.

Intermezzo

„Jsem spíše kamarád, který se snaží o asistenci,” doplňuje Marcel Halcin. Stejně jako Adam i on potřeboval v životě změnu: „Na facebooku Vysokoškolského katolického hnutí se objevil příspěvek, inzerát s prosbou o pomoc. Věřil jsem, že jde o životní impuls, proto jsem odpověděl a u Adama úspěšně „prošel,” usmívá se rodák z Holešova u Zlína. A tak se tento „famák“ od října 2023 stal nejbližší oporou i přítelem budoucího metodika pro spisovou službu, archiváře či referenta ve veřejné správě. Bydlí spolu na koleji Kajetánka. „Díky možnosti pomáhat a být s Adamem skoro nepřetržitě si užívám nového náhledu na svět. Mám pochopitelně nemálo povinností, ale jinak bych řekl, že teď žiju prázdniny s Adamem,” líčí s uspokojením a úsměvem. Zatím si prý ještě nestihli lézt na nervy – a věří, že ani nepolezou.

Bc. Adam Gregor

Pochází z Bratislavy, po maturitě na gymnáziu absolvoval bakalářská studia na Univerzitě Komenského – a to obor historické vědy, program archivnictví. Od roku 2022 studuje „magistra“ (obor veřejná správa a spisová služba) na katedře pomocných věd historických a archivního studia FF UK. Adam je kvůli hendikepu odkázan na pomoc druhých. Sedm dní v týdnu je mu oporou Marcel, a to díky Vysokoškolskému katolickému hnutí (VKH) Česká republika, které „slouží“ především studentům a je otevřené všem, jimž „v dnešní době není lhostejný svět“, jak se mimo jiné píše na stránkách hnutí. Je druhý nejstarší z celkem pěti sourozenců.

Spodporou Centra Carolina

„Všecko mně hrozně dlouho trvá. Spoustu času mi zabere třeba elektronická korespondence,” odpovídá Adam na otázku, jak vypadá jeho běžný den, pokud není přítomen na fakultě. Tato fyzická povinnost pro studenta-vozičkáře naštěstí připadá jen na dva dny v týdnu. O to více času mu zbývá na diplomku, kterou by měl letos obhajovat. Rád čte, poslouchá hudbu, vyráží na akce katolického hnutí a když je doma v Bratislavě, jezdí s rodiči či některým ze svých čtyř sourozenců do bazénu; plavání prospívá i Adamovu zdravotnímu stavu. Nebo si prý rád posedí v cukrárně, ostatně jednu má od dočasného bydliště coby párkrát koly zatočil…

„Co se týče bezbariérovosti, ještě by to mohlo být lepší,” říká k podmínkám studia pro vozičkáře na Univerzitě Karlově. Ale jinak si student se speciálními potřebami pochvaluje podporu, jíž se mu ze strany Centra Carolina dostává. Využívá hlavně služeb digitalizačního centra a rovněž možnosti mít studijního asistenta zajišťujícího zápisy z výuky. Individuální studijní plán rezolutně odmítl, protože – jak Adam říká – nikdy v životě nechtěl zbytečné úlevy. „Mám

skvěle vyučující, kteří ke mně mají pochopení a pokud mám nějaké potíže, vyjdou mi vstříc. Vždyť u nás v ročníku jsme jen tři a já jediný na vozíku! Proto jsem velmi vděčný za každou pomoc a že se i se mnou počítá. Co vím, jsem zatím první Slovák, který by na Karlovce tento obor úspěšně absolvoval,” zamýšlí se.

Během interview se Adam těšil, jak se na pár dní podívá domů. „Marcel mě

nasadí na vlak a čtyřhodinovou cestu už zvládnou sám. Jen nesmím usnout; to by mě Metropolitan zavezl až do Budapešti. Ale tam je to taky hezké,” glosuje. A dodá: „Vím, jak náročné, hlavně finančně, je mé studium pro rodiče. Nikdy jim za možnost uskutečnit své sny nepřestanu být vděčný!”

Na facebooku Vysokoškolského katolického hnutí se objevil příspěvek, inzerát s prosbou o pomoc. Věřil jsem, že jde o životní impuls, proto jsem odpověděl a u Adama úspěšně „prošel“.

Ten sympatický vědec s játry

„Jsem jen malou součástí velkého výzkumu,“ říká Marek Brousil, medik z Lékařské fakulty UK v Plzni, který pravidelně „odbíhá za vědou“ do tamního Biomedicínského centra. Výzkum jater představil i v klání FameLab 2023... a vyhrál!

TEXT Marcela Uhlíková FOTO Vladimír Šigut

Máte-li charisma a znalosti – a ještě oblast svého vědeckého bádání dokážete s lehkostí a úsměvem „přetlumočit“ běžným smrtelníkům –, pak máte šanci zvítězit v soutěži *FameLab*. Marek Brousil, hned dvojnásobný národní vítěz ročníku 2023 (zabodoval jak u odborné poroty, tak u diváků), je toho zářným příkladem. Byť je ve studiích medicíny v Plzni teprve v první polovině, výčet jeho úspěchů je impozantní. Jeho pozornost teď ze všeho nejvíce přitahují játra.

Brzká cesta k vědě

Od malička chtěl být terénním biologem. Jako u každého malého dítěte, i jeho cesta vedla nejprve přes zvířátka. „Abych se o nich mohl z encyklopedií dozvědět víc, naučil jsem se číst už ve školce,“ vzpomíná Marek na své první krůčky k vědě. Byl

prý schopen ležet hodiny na louce a s dalekohledem „přirostlým“ k očím sledovat ptáky a cvrkot kolem. Lásku k přírodě sdílel s rodiči, kteří svého zaníceného biologa podporovali měrou vrchovatou, byť maminka-lékařka průběžně zkoušela Marečka nenápadně přitáhnout k medicíně... Tehdy marně.

Gymnázium přihrálo Markovi další výzvy včetně účasti na biologických olympiádách. „Byl jsem uchvácen – a začal se více zajímat o botaniku. S přírodovědci jsem začal vyjíždět na letní odborná soustředění na Běstvinku a Běstvinu pro nejúspěšnější z krajských kol olympiád,“ vzpomíná. A tehdy „to“ přišlo: dvanáctiletému Markovi se vědecký koníček proměnil v koně. Výsledky, které zpracoval v rámci jednoho z úkolů olympiády a pozoruhodně doplnil o mikroskopická pozorování, poprvé prezentoval i na juniorské vědecké konferenci, která na Přírodovědecké fakultě UK probíhá každoročně již od roku 2011.

Jak Neuron mění život

Když se juniorské konference účastnil podruhé, už s novým výzkumem, mohl se pochlubit působením na Katedře experimentální biologie rostlin PřF UK. Během dvou let zpracoval práci na téma pupeny dřevin. Psal se rok 2016, Markovi bylo čtrnáct a získal cenu Neuron junior! „Ocenění mě tehdy neuvěřitelně nakoplo k vědě. Dodnes patří k nejvý-

Ocenění mě neuvěřitelně nakoplo k vědě. Dodnes patří k nejvýznamnějším okamžikům, vlastně mi změnilo život.

Bratrský unikát

Marek má dva mladší bratry, všichni tři studovali či studují na Gymnáziu Botičská. Prostřední Lukáš má talent na technický design (získal stipendium MenART), jeho zálibou je matematika, fyzika a auta – právě teď si jedno svépomocí staví. Nejmladší Šimon je zase skvělým hráčem na klavír, ale nejspíše z něj bude další lékař.

znamnějším okamžikům, vlastně mi změnilo život,“ přiznává Marek, jemuž úspěch otevřel dveře řady vědeckých institucí. A jedny z nich vedly do Biomedicínského centra LFP UK.

„Začalo to jako nevinná exkurze. Těšil jsem se, že budu moci zpovzdálí sledovat práci operátů na experimentálním zvířeti. Ale profesor Václav Liška mě tam vyzval, ať se k operátorům připojím. Jakmile jsem se poprvé postavil k operačnímu stolu, mohl něco přidržet a ruce ‚zanořit‘ do otevřeného operačního přístupu, uvědomil jsem si: ‚Medicína je tím pravým oborem, který bych fakt chtěl dělat celý život!‘,“ vzpomíná. A tak Marek vyslovil přání, zda by se v Laboratoři nádorové léčby a regenerace tkáně vedené profesorem Liškou našlo uplatnění pro nadšence ochotného dojíždět z Gymnázia Botičská v Praze. Našlo se.

Student-operatér v akci

Od prváku gymnázia až do maturity se tak Marek pravidelně účastnil operací a v rámci středoškolské odborné činnosti (SOČ) zpracoval i studii zabývající

cí se využitím nanomateriálových netkaných textilií na podporu hojení střevních spojek. Několik let se též aktivně podílel na organizaci *Summer School of Experimental Surgery* pro české i zahraniční studenty – jedná se o dvou týdenní intenzivní kurz chirurgie, na němž získávají cenné zkušenosti pro budoucí praxi. Rozhodnutí jít do Plzně považuje Marek i dnes za logické.

„Přál jsem si dělat vědu už při studiu, což mi fakulta umožňuje. Jsem tady velice rád,“ říká medik-třeťák. Pochvaluje si, že je to filozofie a podpora ze strany školy, jež umožňuje studentům podílet se na výzkumu: „Naše vyučující těší každý zájem nad rámec výuky a podporují nás. Vytvářejí přátelské ovzduší, které – mohu jen tušit – asi není na jiných školách zcela běžné. Mám to v Plzni rád, studuje se mi tu krásně, bez strašení a v klidu.“

Láska k játrům výzvou

Ač jsou prý jeho sny o profesní kariéře prozatím neukotvené a stále se vyvíjejí, Marek se jakoby „vrátil“ na svou louku z dětství; jen dalekohled vyměnil za mikroskop. Aktuálně pozoruje vzorky spontánně *recellularizovaných* jater „Práce s buňkami mě nesmírně baví, dovedl bych si představit trávit nad nimi kariéru. Třeba kdybych se vydal směrem k patologii. Ale třeba se u zkoušky na konci příštího semestru ukáže, že jsem marný,“ směje se.

Lásku k mikroskopu a tkáni, zvláště té jaterní, se Marek rozhodl odprezentovat na letošním FameLabu. „Měl jsem zrovna po zkouškách a výzva z úst mých úžasných školitelek – Lenky Červenkové a Vladimíry Moulisové – se mi zdála natolik zajímavá, že jsem kývl,“ přiznává. Pak už prý stačilo „jen“ najít balanc mezi odborností a srozumitel-

„Ve volném čase se věnuji studentům středních škol se zájmem o biologii. Oplácím tak péči, již se mi před lety dostalo,“ říká Marek Brousil, který – už coby vedoucí – stále tráví čas s přírodovědci na soustředění Běstvinka.

Oslavy zkoušek nebývají u Brousilů okázalé, medik Marek se raději sbalí a když to jen trochu jde, vyrazí na vandru: „Miluju spaní pod širákem, rád vyjízdim do lesů se svojí slečnou nebo s kamarády. Mám to rád na Kokořínsku, v Brdech nebo v okolí Střely, kde mohu na túrách šlapat desítky kilometrů,“ říká.

ností, přesnost okořenit humorem a text nazvaný *Zpravená játra: nová naděje* zvládnout odvyprávět za tři minuty.

Marek má při vystoupení dvoje játra; jedna vlastní, druhá polystyrénová – nosí je na těle coby rekvizitu. „Vyráběl jsem je s dědou-automechanikem v garáži. Vlastně jsme postupovali stejně, jako kdybychom opravovali potlučené blatníky u auta: trochu toho řezání a pak hodně broušení, kytování a barvení,“ popisuje s úsměvem i neskrývanou vděčností za podporu od celé rodiny. Ostatně: na národní finále přijeli Marka podpořit i rodiče s babičkou.

Objevy v jaterní transplantologii

„Jsem jen malou součástí velkého vědeckého týmu,“ líčí Marek Brousil, když s nadšením vysvětluje vizi, s níž se „jeho“ Laboratoř nádorové léčby a regenerace tkáně snaží o zlepšení transplantační medicíny. Obecným problémem totiž bývá získávání štěpů, což dvojnásob platí pro játra. „Z prasečích jater získáme za využití speciálního detergentu mezibuněčnou hmotu. Ta se stane nosnou konstrukcí, do které bychom potenciálně mohli nasadit lidské buňky, čímž přetvoříme prasečí játra v játra lidská,“ vysvětluje mladý vědec. „Je to ale běh na dlouhou trať. Konkrétně já se zabývám otázkou, zda je použití získané mezibuněčné hmoty bezpečné. Malý kousek je proto implantován zpět do prasete. S využitím mikroskopické analýzy sleduji, zda a jak buňky materiál osídlují a jestli není přítomna zánětlivá reakce,“ líčí.

Co plánuje? „Se soutěží FameLab mi přibyla další položka do seznamu úkolů, které bych měl letos splnit. Z toho důvodu jsem skončil s výpomocí na operacích a více se zaměřil na mikroskopickou analýzu. Především musím úspěšně projít náročnými zkouškami, které mě ve třetáku čekají – třeba patofyziologii se pokusím zvládnout ještě před Vánoce-mi,“ přeje si.

Na mezinárodním finále

A Marka čeká i práce v jeho zaslíbené laboratoři – pustí se do skenování a zhodnocení mikroskopických preparátů: „Jde o vzorky jater, jež jsou součástí ověřovací studie. Právě o ní je v mém vystoupení na FameLabu řeč. Cílem pak bude publikovat odborný článek. Při jeho tvorbě mi kromě mých zkušených školitelek bude podporou i *Global Talent*

Mentoring,“ tedy organizace podporující talentované mladé lidi směrem k excelenci napříč vědními obory.

V době podzimního rozhovoru Marek Brousil doladoval anglický text, čekaly jej soukromé lekce zaměřené na rétoriku s Jatem Dhillonem, letitým spolumoderátorem *FameLabu*. A se svým tématem medik z Plzně zaujal 24. listopadu 2023 i porotu na mezinárodním finále.

Marek Brousil

Pochází z Berouna, ovšem po studiu na pražském Gymnáziu Botičská se rozhodl pro studia Lékařské fakulty UK v Plzni. Nyní je ve třetáku všeobecného lékařství. Spolupracuje s Laboratoří nádorové léčby a regenerace tkáně v Biomedicínském centru LFP UK a FN Plzeň, kde se věnuje studiu jater a možnostem využití zvířecích štěpů z jater v transplantační medicíně. O svém vědeckém zaměření si připravil též třímínutové povídání pro národní kolo soutěže FameLab. A zvítězil v něm!

Mistr Perun

Říká se mu Perun. S tímto slovanským bohem hromů a blesků se teď seznámil celý svět. V polovině října Ondřej Perušič s Davidem Schweinerem vyhráli v Mexiku mistrovství světa v plážovém volejbale. Ondřej vedle vrcholového sportu vystudoval také Právnickou fakultu UK a protože nechtěl ztrácet čas v době příprav na nadcházející olympijské hry v Paříži, přihlásil se i na Filozofickou fakultu UK.

TEXT Helena Zdráhalová FOTO Vladimír Šigut

Jsou z vás teď sportovní i mediální hvězdy. Co jste se o sobě po vítězství na MS dozvěděli? Stihli jste v tom kolotoči, který se teď kolem vás roztočil, už všechno vstřebat?

Kolotoč se snažíme stíhat, ale nejsme na sebe tak fixovaní, že bychom museli sledovat vše, co se o nás kde napsalo. S Davidem spolupracujeme už osm let, s našimi italskými trenéry v čele s Andreou Tomatisem sedm, za tu dobu se velmi dobře známe. Spíš se utvrdilo to, co o týmu vím už delší dobu, tedy že ani úspěch, ani zvýšený mediální zájem nás nijak nezmění. Samozřejmě jsou i sportovci, kteří tohle ne úplně dobře zvládnou. Ale troufám si tvrdit, že my mezi ně nepatříme – zatím (*smích*) – a dáваме si pozor na to, abychom ani v budoucnu nepatřili.

Často ve svých veřejných vystoupeních mluvíte o roli sportovců ve společnosti. Jak byste chtěli pozornost, kterou jste teď získali, využít v tomto směru?

Platí přímá úměra mezi tím, jak se vám daří, jak jste populární a známý, a mírou zodpovědnosti, kterou potom nesete za svá veřejná vystupování,

Uplynulé roky ukázaly, že sportovci ne vždy dovedou smysluplně mluvit o tématech s přesahem mimo sportovní svět, a my bychom neradi následovali tyto negativní případy.

a tím, jaký vliv máte nejen na mladé sportovce, ale obecně i na formování veřejné diskuze nebo společnosti. Úspěch v Mexiku měl minimálně v rámci sportovního světa poměrně velký dopad. Chceme proto zodpovědně plnit roli vzorů pro děti a mladé sportovce, a to nejenom tak, že se budeme snažit co nejvíce přistupovat na nabídky práce s nimi, ale i tak, že si budeme dávat pozor na to, jak vystupujeme veřejně. Uplynulé roky ukázaly, že sportovci ne vždy dovedou smysluplně mluvit o tématech s přesahem mimo sportovní svět, a my bychom neradi následovali tyto negativní případy.

Když vypukla válka na Ukrajině, pomáhal jste se svou manželkou ukrajinským matkám s dětmi najít v České republice ubytování. Je toto role, které byste se chtěl ve společnosti více věnovat? Jak se v té souvislosti díváte na možnost, že by ruští sportovci startovali na olympiádě?

Se ženou jsme nabídli pomoc jedné naší známé z Ukrajiny a její rodině. Mám obrovskou radost, jak rychle se dokázali aklimatizovat a zvyknout si na tu extrémně těžkou situaci. Našli si tu práci, děti chodí do školek a do škol.

A pokud jde o účast Rusů na olympiádě, tak na toto téma jsem měl příspěvek na PF UK v rámci Letní školy sportovního práva. Téma je to ale velmi složité, do jedné kratší odpovědi nelze vložit všechny relevantní argumenty. Jsem zastáncem spíše tvrdšího postupu. Na olympijské hry bych pustil jen ty ruské sportovce, u kterých existuje vý-

razná šance, že jejich výsledky a případné úspěchy nebudou přičitatelné moskevskému režimu a kteří nebudou snadno zneužitelní pro ruskou propagandu. Kvalita veřejné diskuze o tomto tématu je ale velmi nízká, a to co do prezentovaných názorů, tak i co do kvality argumentace, kterými jsou jednotlivé názory nebo postoje podporovány.

Vystudoval jste PF UK, teď pokračujete ve studiu na FF UK, vedle vrcholového sportu a práva se zabýváte i soudobými dějinami. Kde berete elán na všechny své aktivity?

Vždy jsem obdivoval lidi, kteří byli spíš univerzální a uměli vícero věcí. Nikdy mě nelákalo být jen profesionální sportovec, kterého nic jiného než sport nezajímá. Vyrůstal jsem v rodině, v níž stálo vzdělání vždy na prvním místě, současně jsem byl ale vedený k tomu, abych měl i jiné koníčky. Sport mě ze začátku hodně bavil a naplňoval, ale asi před pěti lety jsem se změnil. Když se delší dobu pohybujete uvnitř sportovního světa, užíváte si všech benefitů, které se s tím pojí, současně si ale začnete uvědomovat, jak uzavřený svět to je a jak je v určitém slova smyslu povrchní a stereotypní.

Když jsem dokončil Právnickou fakultu, věděl jsem, že do olympiády v Paříži zbývají dva roky. Chtěl jsem čas využít smysluplně a protože mě baví sebevzdělávat se a poznávat nové věci, neřešil jsem tehdy otázku, zda dál studovat, ale spíš který obor.

Díky titulu světových šampionů jste se přímo kvalifikovali na olympiádu do Paříže. Jak teď budete kombinovat svoje studijní povinnosti s olympijskou přípravou?

Nese to s sebou určité komplikace. Počítal jsem s tím, že se vynasnažím splnit si všechny předměty teď a psaní diplomové práce nechám na dobu po hrách. Teď bych ještě rád přes zimu zkusil napsat rigorózní práci na PF UK. K historii jsem si přibral jako vedlejší obor politické teorie, takže jsem počítal s tím, že budu končit až v akademickém roce 2024/2025.

O čem byste chtěl psát diplomovou práci na FF UK?

Rád bych se zaměřil na italskou korupční kauzu a následné soudní stíhání z osmdesátých a devadesátých let minulého století známé pod názvem *Akce čisté ruce* (tento pojem se později objevil i v české politice). Výsledkem byl pád a pak rozpad křesťanské demokracie, která od konce druhé světové války téměř nepřetržitě v Itálii vládla. Zajímavé je to nejen z hlediska korupční kauzy samotné, ale i kolapsu systému jako takového. Potom se v zemi vytvořilo mocenské vakuum, které rychle zaplnil Silvio Berlusconi a jeho Forza Italia. Je to nadčasové téma a dnes velmi aktuální vzhledem k populistickým vlnám, které mohou ohrožovat základy naší demokracie.

Itálie je mi obecně hodně blízká, a to nejen gastronomie (*smích*), ale i historie a kultura. Navíc se učím italsky. Zvláště na začátku spolupráce s našimi trenéry jsme tam trávili třeba i čtyři měsíce v roce. Je to můj druhý domov. S tím, jak jsem roztržitý a neustále chodím někam pozdě, jsem do tohoto prostředí rychle zapadl (*smích*).

Když mluvíte o vašich sportovních úspěších, nikdy nezapomínáte kromě trenérů zmínit také jméno statistika Jaroslava Bartoše. Jak moc je pro vrcholový sport důležité pracovat s daty a statistikou?

Práce s daty, analýza vlastního výkonu nebo naopak hry soupeře jsou dnes už nedílnou součástí profesionálního sportu. Když máte dobrý tandem trenéra a statistika a kvalitní software, konkurenční výhoda oproti jiným týmům může být značná, protože v menších sportech, jako je beachvolejbal, s daty ne všechny týmy pracují. A pokud to dělají, tak je ne všichni umí dobře interpretovat nebo analyzo-

Když jsem dokončil Právnickou fakultu, věděl jsem, že do olympiády v Paříži zbývají dva roky. Chtěl jsem čas využít smysluplně a protože mě baví sebevzdělávat se a poznávat nové věci, neřešil jsem tehdy otázku, zda dál studovat, ale spíš který obor.

Mgr. Ondřej Perušič

Absolvent Právnické fakulty UK, nyní pokračuje v magisterském studiu na Filozofické fakultě UK (obory historie a politické teorie). Do svých devatenácti let se věnoval na vrcholové úrovni také florbalu, od října tohoto roku jsou s Davidem Schweinerem historicky první čeští mistři světa v plážovém volejbale. Poprvé spolu startovali na olympijských hrách v roce 2021 v Tokiu, jenže Ondřej hned po příletu prodělal nákazu covidem-19. Ve volném čase hraje šachy a čte literaturu faktu nebo právně-filozofické knihy. Ondřejova manželka Mariana je absolventkou 1. lékařské fakulty UK, v současné době pokračuje v doktorském studiu na 2. lékařské fakultě UK. Dědeček Boris Perušič reprezentoval v šestkové volejbalu a vybojoval stříbro na olympiádě v roce 1964.

vat. To, že náš trenér spolu se statistikem dokážou dát dohromady soubor dat a potom z nich připravit dobrý strategický nebo taktický plán pro zápas, je jednou z našich největších předností.

Je ale potřeba zmínit i druhou stranu mince. My na rozdíl od šestkového volejbalu nemáme trenéra na střídačce, během zápasu s ním tedy nemůžeme komunikovat. To znamená, že musíme být schopni vstřebat před zápasem velké množství informací a potom je implementovat na hřišti do hry. Já ani David nevyvíkáme fyzickými parametry nebo neobvyklou technickou zdatností, naše síla je právě v taktické přípravě a schopnosti dodržovat herní plán.

David po vašem příletu z Mexika na tiskové konferenci připomínal, jak moc jste ho v dramatickém finálovém zápase psychicky podporoval. Co si na kurtu během hry vůbec stihnete říct?

Během hry se snažíme na kurtu držet dobrou atmosféru. V momentech, kdy se nám nedaří, se snažíme pořád postupovat racionálně, nepoddávat se tlaku nebo pocitu, že všechno nejde tak, jak jsme si naplánovali. V beachvolejbalu se většinou zaměříte na jednoho hráče, kterého vystavíte silnějšímu tlaku. Tým na to musí být připravený, protože druhý hráč, který pod tlakem není, musí plnit vůdčí roli, analyzovat hru, hledat to, co funguje, a soustředit se na to, aby tým dodržoval taktické pokyny. Hráči, který je pod tlakem, na tohle nezbývá kapacita, zužuje se mu zorné pole. Tak by vzájemná podpora měla fungovat.

Švédské dvojici se ve finále dařilo Davida rozhodit z rytmu a snížit tím váš bodový náskok a vy jste změnili postavení na kurtu. Tohle rozhodnutí tedy musíte udělat bleskově sami?

Konec tiebreaku byla ukázka aplikování jednoho ze základních pravidel, ke kterým nás trenér vede – když se nám nedaří, musíme umět rychle identifi-

kovat problém a něco ve hře změnit. A to se právě stalo ve třetím setu finálového zápasu. Davidovi se nedařilo útočit z jeho standardní pozice, takže jsme si vyměnili místa na kurtu, což změnilo situaci jednak pro nás, ale hlavně pro soupeře. Na to nebyli zvyklí ani dopředu připravení.

Vypadá to, že snad nikdy neodpočíváte. Sotva jste přijeli z mistrovství světa, poskytlí jste desítky rozhovorů, setkali se s fanoušky i politiky a už jste zase odjeli na trénink do Itálie. To vám ještě letos nekončí sezona?

Před pár lety beachvolejbal přešel na systém, který je podobný tenisu. Turnaje jsou rozprostřeny po celém kalendářním roce a letošní sezona je extrémní. Potřebujeme se udržet mezi pěti nejlepšími týmy na světě, abychom do olympijského turnaje vstupovali jako nasazené jedničky v naší skupině a vyhnuli se papírově těm nejsilnějším týmům. Během roku a půl potřebujeme uhrát dvanáct velmi dobrých výsledků, což všechny nutí k tomu, aby hráli co nejvíc. Ne že bychom nyní potřebovali úžasné výsledky, ale vzhledem k tomu, že jsem byl v létě zraněný a museli jsme některé turnaje vynechat, potřebujeme teď odehrát dobře minimálně jeden turnaj, abychom příští sezonu nemuseli být ve stresu a mohli si odpočinout. Pak už jen zbývá dobře se připravit na pařížské olympijské hry!

Pomáhat druhým růst ekonomicky i profesně

Ekonom Petr Janský z Fakulty sociálních věd UK se věnuje výzkumu daňových rájů. Spolu se zahraničními kolegy a kolegyněmi navrhuje praktická řešení, jak pomoci především chudým zemím, které na podvodných praktikách trátí nejvíce. Jeho další prioritou je pomáhat růst mladším kolegům a kolegyním.

TEXT Pavla Hubálková FOTO Hynek Glos

„Ačkoliv jsem primárně vědec, který zkoumá zdanění nadnárodních korporací a daňové ráje, nedám to a stále častěji mám potřebu zapojit se i do řešení aktuálních výzev a společenských témat, jako je například důchodová reforma nebo třeba nedávno připomínkové návrhu pro zavedení globální minimálně daně,“ říká ekonom Petr Janský z Institutu ekonomických studií při FHS UK.

Spolu s kolegy tak přispěli k tomu, že nejspíše i na základě jejich zpětné vazby došlo ke změnám a finální návrh pro zavedení globální patnáctiprocentní daně, která začne platit od příštího roku, tolik neznevýhodňuje malé země. „Obecně panovala shoda na tom, že nadnárodní korporace mají platit více na daních a že má být omezena možnost uměle převádět zisky do daňových rájů. V původním návrhu se ale počítalo, že korporace budou danit v zemích, kde mají hlavní sídlo, z čehož by primárně těžili silné země jako Spojené státy, Německo, Francie, Británie a naopak by na tom trátily menší a chudší země, kde ale reálně probíhá velká

část jejich ekonomických aktivit,“ vysvětluje Janský, který se podílel na vypracování konkrétního návrhu, jak je možné docílit toho, aby přínosy reformy byly rovnoměrně rozloženy mezi všechny země, kde nadnárodní korporace působí.

Obdobně se Petr Janský zapojil například i do tvorby návrhů, jak by měly země po celém světě hodnotit daňové úniky v rámci Cílů udržitelného rozvoje OSN. „Doporučení jsme s kolegou publikovali i v knize, která vyšla v *Oxford University Press*. A mám radost, že se našimi návrhy inspirovaly relevantní agentury OSN a využily je pro tvorbu ukazatelů,“ sdílí Janský, který se zapojuje i do řady poradních orgánů v rámci Česka.

Zároveň zdůrazňuje, že si při těchto aktivitách snaží udržovat odstup, aby v případě neúspěchu nebyl příliš zklamán. „Chci být slyšet, ale zároveň nechci mít přílišná očekávání a respektuji, že na takových rozhodováních se podílí mnoho lidí. Skutečnou radost ale mám, když náš výzkum citují a využívají média jako *The Economist* nebo *Financial Times*,“ říká Janský, který již od svého magisterského studia na Oxfordské univerzitě hojně spolupracuje se zahraničím.

Mezinárodní kontext

Právě v Oxfordu také objevil své hlavní výzkumné zaměření: „Studoval jsem ekonomický program zaměřený na rozvojové země, který patří k těm nejlepším na světě, a tam jsem také poznal, že daňové úniky a daňové ráje jsou jednou z největších pře-

kážek v tom, aby se rozvojové země staly bohatšími. A od té doby se ve spolupráci se zahraničními kolegy a kolegyněmi intenzivně věnuji akademickému výzkumu, kdy se snažíme ukázat, co by se s tím dalo dělat,“ říká Janský, kterého baví, že ačkoliv je svět složitý, ekonomický způsob přemýšlení mu dává schopnost porozumění.

„Je to jako cibule, po odloupení první vrstvy zjistíte, že tam jsou další, že je to celé komplikovanější a začnete tušit, že tam budou i další, ještě složitější vrstvy. To je i přístup, který se teď snažím předávat při výuce – připustit si, že svět je složitý, ale při poznávání začínat u těch jednodušších konceptů a postupně se dostávat k těm složitějším,“ vysvětluje.

Evropské daňové ráje

„Pro mnohé je možná překvapením, že daňové ráje nejsou jen karibské ostrovy, ale i země jako Švýcarsko, Lucembursko, Nizozemí, Irsko nebo Singapur a Spojené arabské emiráty,“ vyjmenovává Petr Janský, který studuje, jak docílit toho, aby jednotlivci i firmy platili odpovídající daně tam, kde jim skutečně vznikají zisky. Ve svých výzkumech se snaží identifikovat praktiky, které podvodníci využívají, či popisovat, které země na těchto praktikách nejvíce trátí. Také vyhodnocuje platná opatření a navrhuje i další možná řešení, jak nekalým praktikám skutečně zabránit. Mimo jiné také hojně využívá dostupná data, která zpracovává a analyzuje.

„Víme mnohem více než před deseti nebo dvaceti lety, ale stále se jedná o výzkum něčeho, co by rádo bylo skryto. Firmy nestojí o to, aby bylo vidět, jaké mají daňové úniky,“ říká Janský, který upozorňuje, že určité charakteristiky daňového ráje lze na-

Doc. Petr Janský, Ph.D.

Působí na Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd UK, kde vede katedru evropské ekonomické integrace a hospodářské politiky. Vystudoval ekonomii na Univerzitě Karlově a University of Oxford. Expertně působí i v řadě vládních, mezinárodních a neziskových organizací.

jít ve většině zemí: „Nejde jen o co nejnižší, ideálně nulové, zdanění, ale například i o anonymitu vlastnictví a další regulatorní a právní pravidla.“

Jakkoliv to může znít jednoduše, řešení nebyvají jednoduchá. „Jedním z důvodů je například to, že v Evropské unii je nutné daňové otázky řešit jednoduše. A většina návrhů na reformy v posledních desítkách let byla daňovými ráji vždy zablokována,“ říká Janský a znovu zdůrazňuje, že schválení globální minimální daně lze považovat za skutečný úspěch.

Pomáhat vyrůst

Janský vědomě rozvíjí i mezinárodní spolupráce. „Je radost pracovat s těmi nejlepšími v oboru, jako je například Gabriel Zucman, přední ekonom působící na Berkeley a v Paříži, který letos získal po Nobelovce druhé nejprestižnější ocenění – John Bates Clark Medal,“ shrnuje Petr Janský, který se do Prahy snaží lákat i zahraniční studenty a studentky, kteří dále spolupracují s předními akademickými pracovníky po celém světě i s vlivnými mezinárodními organizacemi. „Dělá mi obrovskou radost, když se jim profesně daří a nalézají zajímavá uplatnění na mezinárodní scéně,“ říká na závěr.

Pro mnohé je možná překvapením, že daňové ráje nejsou jen karibské ostrovy, ale i země jako Švýcarsko, Lucembursko, Nizozemí, Irsko nebo Singapur a Dubaj.

Léčba slovem trénovaná ve virtuální realitě

„Komunikace v medicíně je naučitelná, ale ne samonaučitelná!“ zdůrazňují manželé Lucie a Jan Hrdličkovi. Díky jejich úsilí se budou všichni medicí a medičky na 2. LF UK od letního semestru v rámci povinné výuky učit sdělování závažných zpráv i s pomocí umělé inteligence a virtuální reality.

TEXT Pavla Hubálková
FOTO Vladimír Šigut

„Je mi to moc líto, ale výsledky vašeho posledního vyšetření ukázaly, že léčba nezabírá,“ sdělení, která se neříkají snadno, ale jsou nedílnou součástí lékařského povolání. I komunikace ve zdravotnictví a sdělování závažných zpráv se ale dá naučit. Nyní i s pomocí umělé inteligence a virtuální reality.

„Z pilotních projektů na 2. lékařské fakultě Univerzity Karlovy a Lékařské fakultě Ostravské univerzity víme, že medicí takový trénink komunikace mezi lékařem a pacientem velmi oceňují,“ říkají manželé Lucie a Jan Hrdličkovi, díky kterým nyní bude výuka ve virtuální realitě součástí povinného před-

mětu Profesní komunikace, který na 2. LF UK vede Šárka Tomová ve třetím ročníku studia všeobecného lékařství.

Zážitková výuka

„V českém prostředí na rozdíl od zahraničí stále není komunikaci ve zdravotnictví věnována dostatečná pozornost.

MUDr. Lucie Hrdličková
Absolventka 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Dětská onkoložka a vedoucí lékařka Týmu dětské podpůrné péče v pražské Fakultní nemocnici v Motole.

Ing. Jan Hrdlička
Absolvent ČVUT v Praze. Odborník na virtuální realitu a spoluzakladatel a CEO firmy ComGuide, která se zaměřuje na využití virtuální reality pro trénink komunikace ve zdravotnictví.

Nestačí jen správně vyhodnotit výsledky a stanovit diagnózu. Právě způsob sdělení závažných zpráv může pacientovi pomoci, ale také uškodit. Virtuální realita je skvělým tréninkem,“ říká Lucie Hrdličková, dětská onkoložka a vedoucí lékařka Týmu dětské podpůrné péče v pražské Fakultní nemocnici v Motole, která zdůrazňuje, že výuka komunikace by měla být na stejné úrovni jako výuka jiných odborných znalostí zdravotníků.

K virtuální realitě ji již před mnoha lety přivedl manžel-informatik: „Když mi poprvé nasadil brýle a provedl mě krásnou historickou vilou v Toskánsku, kde okny prosvítalo slunce, z venku doléhal zpěv ptáků, měla jsem dojem, že jsem opravdu tam, že dokonce cítím ten chládek uvnitř domu a horko z venku.“

Právě pocit reálného zážitku – ale v kontrolovaném prostředí – jsou hlavním přínosem takového tréninku. „Dialogy tvoříme na základě reálných zkušeností zdravotníků ve spolupráci s režisérem a scénáristou. Testujeme i prototypy naší aplikace s konverzační AI, zde je ale pro reálné použití potřeba

dořešit otázky etiky či vlastnictví dat,“ doplňuje Jan Hrdlička.

Léčba slovem

Lucie Hrdličková připouští, že i pro ni, která má bohaté klinické zkušenosti, a komunikaci v medicíně sama učí, je sdělování zpráv někdy nesnadné: „Jako dětská onkoložka a paliativní lékařka zažívám náročné komunikační situace prakticky denně, přesto i mě někdy překvapí, jak těžké to je – pro pacienta, jeho rodinu, ale i pro nás samotné. Sdělujeme informace, které mění druhému člověku život. To je velká zodpovědnost. Existují ale mechanismy, jak s tím pracovat, jak to dlouhodobě zvládat.“

Téma komunikace, ale i sebezpečí a psychohygieny se především mezi mediky a mladými lékaři skloňuje stále častěji. „Uvědomují si, že pokud nebudou mít osvojené správné principy, jak efektivně komunikovat a jak pracovat s pacientovými, ale i svými emocemi,

může to snižovat kvalitu jimi poskytované péče či vést k vyhoření,“ říká lékařka. „Komunikace je medicínská intervence – léčba slovem! A budoucí lékaři by se ji měli učit se stejným důrazem, jako se učí provést lumbální punkci nebo číst rentgenové snímky,“ zdůrazňuje.

Realizací praktického nácviku pro mediky ale úsilí manželů Hrdličkových zdaleka nekončí. „Míříme do zahraničí a máme hotový první prototyp VR edukační aplikace – sérii krátkých lekcí ve virtuální realitě včetně praktického nácviku, které umožňují základní vhled do doporučených principů sdělování závažných zpráv. Díky tomu budou mít sestry, lékaři i ostatní zdravotníci možnost seznámit se s technikami práce s emocemi přímo u sebe na pracovišti a taky si takové techniky rovnou vyzkoušet na virtuálním pacientovi,“ vyjmenovává Jan Hrdlička.

Na začátku byla policie

„S původním nápadem na využití virtuální reality pro trénink komunikace přišla psycholožka Eliška Procházková z Leidenské univerzity v Holandsku a společně s Národním ústavem duševního zdraví jsme vyvíjeli trénink sdělení úmrtí pozůstalému, a to pro českou a holandskou policii,“ vypráví Jan Hrdlička, který se následně rozhodl vytvořit obdobnou aplikaci pro trénink náročné komunikace ve zdravotnictví. Virtuální realita se dnes již běžně využívá pro trénink postupů a dovedností například v chirurgii nebo intenzivní medicíně.

Takový výhled dnes mají medicí a medičky při tréninku sdělování závažných zpráv ve virtuální realitě. „Využíváme toho, že pacient je po sdělení zprávy v silných emocích, to znamená, že je v podstatě kognitivně odpojen, a tím pádem je i počet jeho dalších možných reakcí limitovaný. To nám dává možnost vytvoření modelových scénářů. Úkolem studenta je pacienta uklidnit,“ popisuje Hrdlička, který spolu s kolegy z ComGuide aktuálně pracuje i na zapojení konverzační umělé inteligence.

Do doby, kdy roztál Grónský ledovec

„Díváme se do minulosti, abychom poznali, jakým směrem se naše planeta ubírá nebo by se mohla ubírat za předpokladu různých emisních scénářů,“ říká Michal Kučera, mikropaleontolog a prorektor pro vědu a transfer na Univerzitě v Brémách.

TEXT Pavla Hubálková FOTO Volker Diekamp, Jens Lehmkuhler, Universität Bremen

Věnujete se mikropaleontologii a paleoceanografii – výzkumu usazenin na dně moří. Proč je takový výzkum potřeba?

Životní prostředí naší planety se neustále mění a pro další vývoj naší společnosti je důležité umět předvídat, co se stane, co nás čeká. Jednou z možností je používat počítačové simulace, ale u nich nikdy není jistota, že odpovídají realitě. Také se můžeme poučit z minulosti, využít historické změny klimatu jako klíč k poznání jejich důsledků na životní prostředí a život. Usazeniny na dně moří nám slouží jako archiv minulosti naší planety a s pomocí mikroskopických zkamenělin mořského planktonu dokážeme rozklíčovat, jak oteplování země vedlo k tání polárních ledovců, jak se změnám prostředí přizpůsobily mořské ekosystémy, a tím pak dokážeme lépe předvídat i budoucnost.

Jak přesně se dívá do minulosti?

Základem je přístup k vhodnému „archivu“ – hlubokomořským usazeninám. Na to existují v podstatě dvě technologie – ta tradičnější je, že z výzkumné lodi spustíte ke dnu moře sondovací tyč, která vypadá jako dlouhá okapová roura se závažím. Ta se vlastní tíhou zavrtá do měkkého dna a po vytažení získáte na-

příklad desetimetrový sloupec usazenin, který pak v laboratoři vrstvu za vrstvou analyzujete a datujete. Pokud se potřebujeme dostat ještě hlouběji, je potřeba využít složitější technologii. Na našem institutu MARUM v Brémách jsme pro to vyvinuli podmořské roboty, které prostřednictvím nastavných tyčí s hlavicí vrtají do hloubky 100–200 metrů.

Proč studujete právě dna moří?

V mořských usazeninách nalézáme ten nejlepší záznam minulosti naší planety. Bylo by samozřejmě báječné mít také suchozemské usazeniny, ale na pevninách převažuje eroze a usazeniny jsou často nesouvislé. Přes velkou část Evropy se geologicky vzato poměrně nedávno přehnal ledovec a většinu usazenin zničil. Naštěstí je možné i z mořských usazenin překvapivě dobře odvozovat, co se dělo na pevnině.

Nikdy jsem neměl žádný výrazný plán své kariéry, dělal jsem, co mě bavilo, co jsem dobře uměl. Měl jsem ale při tom štěstí na lidi, kteří mě dobře nasměrovali.

Umíte vybrat jeden z vašich nejzajímavějších výsledků? Co vás nejvíce překvapilo?

Při analýze reakce mořských ekosystémů na velké změny teplot, jako bylo v minulosti střídání dob ledových a meziledových, jsme objevili zcela nečekané jevy. Doposud se myslelo, že mořský plankton na změny klimatu reagoval zejména stěhováním druhů; při oteplování více na sever a při ochlazení naopak. My jsme se podívali na existující data trochu jinak – „jako bychom žili v době ledové“ – a pokusili jsme se z tohoto pohledu předpovědět, jak se měl mořský plankton doby ledové během globálního oteplování chovat. Ukázalo se, že celá řada ekosystémů pokračovala ve změnách dlouho poté, co se již teplota stabilizovala. Takové výsledky nikdo nečekal.

Loňské září se nám také po mnohaletém plánování a několika odkladech podařilo realizovat expedici do Baffinova moře, které se nachází mezi Grónskem a Kanadou. Podařilo se nám jako prvním dosáhnout na vrstvy usazenin v hloubce přes sto metrů pod povrch mořského dna, z doby před více než 400 tisíci lety. Z doby, kdy naposledy roztál Grónský ledovec. Aktuálně probíhá analýza a datování a na tyto výsledky se extrémně těším.

Mám potřebu přebírat zodpovědnost. Je lehké kritizovat, jak by se to mělo dělat a co by bylo lepší, ale jen slova nestačí, vnímám jako svoji povinnost aktivně se pokusit o změnu.

Na Univerzitě Brémy jste byl děkanem, nyní prorektorem pro vědu a transfer. Proč a jak se vám to daří kombinovat s vědeckou kariérou?

Mám potřebu přebírat zodpovědnost. Je lehké kritizovat, jak by se to mělo dělat a co by bylo lepší, ale jen slova nestačí, vnímám jako svoji povinnost aktivně se pokusit o změnu. Vědecká produktivita vám ve funkcích samozřejmě klesá. Po skončení děkanského období se mi ještě podařilo odrazit a vrátit se publikačně zpátky do hry. Uvidíme, zda se to povede i nyní.

V každém případě bych všem doporučil, aby se nesnažili v nových pozicích dělat vše, co doposud, protože to dost dobře nejde. Když jsem se rozhodl přijmout pozici prorektora, nepřijímal jsem již další doktorandy, protože bych se jim nemohl věnovat. Na druhou stranu se vždy objeví nějaká lákadla – zajímavé grantové spolupráce a projekty, takže v realitě se to pak stejně snažíte kombinovat.

Má vaše univerzita definované klíčové oblasti výzkumu?

Velká většina univerzit v Německu má stanovené klíčové oblasti, u nás jsou na to dokonce přesně definovaná kritéria. Souvisí to s německou strategií excellence, jejíž prostřednictvím se univerzity mohou ucházet o velké grantové prostředky, které jsou ale tematicky vyhrazené. Naše Univerzita Brémy byla v této soutěži od počátku velmi úspěšná. Podařilo se nám správně rozpoznat a dlouhodobě posílit špičkový potenciál v pěti oblastech, ze kterých čerpáme nápady pro velké projekty: mořský, polární a klimatický výzkum; sociální změny, sociální politika a stát; materiálové vědy; kognitivní vědy a informatika a veřejné zdraví.

Prof. Michal Kučera, Ph.D.

Vystudoval geologii na Přírodovědecké fakultě UK a na doktorát zamířil do Švédska na Univerzitu v Göteborgu. Po postdoktorandské stáži na UC Santa Barbara v Kalifornii působil na univerzitách v Londýně a Tübingenu, od roku 2012 pracuje na Univerzitě v Brémách.

Synod se usnází přiznati ordinaci ženám

Před sedmdesáti lety, 13. prosince 1953, se změnil život Českobratrské církve evangelické. Tehdy vůbec poprvé byly k duchovenské službě v této církvi povolány také ženy. Do té doby absolventky teologie vykonávaly všemožné pomocné činnosti v církvi, farářkami se však stát nemohly, podotýká docentka Tabita Landová z Evangelické teologické fakulty UK.

TEXT Helena Zdráhalová FOTO Michal Novotný

Jak se postavení žen v církvi od dvacátých let 20. století, kdy vznikla Českobratrská církev evangelická (ČCE), vyvíjelo?

Otázka, jaké bude postavení žen v církvi, se otevřela hned po vzniku ČCE v roce 1918. Od začátku se ozývaly hlasy, že je potřeba dát ženám právo volit do církevních orgánů i právo, aby samy mohly být voleny. I když od roku 1919, kdy vznikla Husova československá evangelická fakulta bohoslovecká, mohly studovat teologii, jejich uplatnění po dokončení studia mohlo být jakékoliv jiné než to nejlustnější, ke kterému studium směřovalo. Jako ordinované farářky stanout nemohly. To trvalo až do roku 1953, kdy padlo průlomové rozhodnutí synodu ČCE (*nejvyššího zákonodárného a řídicího shromáždění ČCE, pozn. red.*) uvolnit ordinaci i ženám.

V čem byl rok 1953 tak výjimečný, že k tomuto rozhodnutí synod právě tehdy došel?

O ordinaci žen se intenzivně debatovalo už během dvacátých a třicátých let. Vytvořily se skupiny liberálně smýšlejících farářů, často teologů z bohoslovecké fakulty, kteří ji podporovali. Také ženy, které fakultu vystudovaly, o ni usilovaly. Potom ale přišla válka, bohoslovecká fakulta byla zavřena a vše se přerušilo. V té době také bohoslovci obsadili místa například výpomocných kazatelů, která dříve zastávaly často ženy, čímž byly ještě více vytlačo-

ny do pozadí. Teprve po skončení války se otázka ženské ordinace znovu otevřela. Důležité byly tehdy příspěvky i ze strany teologů, kteří se pokoušeli vyvrátit námitky proti a nastínit biblicko-teologický pohled na to, proč by se ženy mohly stávat farářkami. Takový zásadní příspěvek přinesl profesor Josef Bohumil Souček v roce 1950 a byl natolik přesvědčivý, že návrh na ordinaci žen byl poté na synodu přijat téměř jednomyslně.

Uběhlo ale dalších padesát let, než se stala první žena také seniorkou v ČCE (nejvyšší představitelkou regionálního církevního celku). Proč to trvalo tak dlouho, než se ženy v církevní hierarchii dostaly i do vyšších pozic?

Samotné rozhodnutí ordinovat ženy se muselo nejprve propsat do běžné praxe. Byla to dost krkolomná a trnitá cesta. Ženy farářky si musely vytvořit své profesní sebepochopení a najít rovnoprávné ↪

O ordinaci žen se intenzivně debatovalo už během dvacátých a třicátých let. Vytvořily se skupiny liberálně smýšlejících farářů, často teologů z bohoslovecké fakulty, kteří ji podporovali.

První čtyři absolventky bohosloví Jarmila Jeschkeová (později Hartová), Eva Peroutková (později Nechutová), Antonie Slámová a Alena Srnková (později Šounová) byly povolány k duchovenské službě na společné ordinační bohoslužbě 13. prosince 1953 v Poděbradech. FOTO: Ústřední archiv ČCE

místo vedle farářů mužů. V porovnání s muži trvalo ženám mnohem déle, než dospěly jako vikářky ke složení farářských zkoušek. Roli v tom zřejmě hrálo mateřství a rodina. Musely se také překonat překážky v myslích lidí ze sborů, lidé si na to museli zkrátka zvyknout. Otevřenost vůči farářkám se utvářela postupně, dobré zkušenosti pomáhaly odstraňovat předsudky. Nicméně do pozice seniorky se první žena dostala až v roce 2003. V současné době má ČCE na pozici duchovních asi 30 procent žen, ale seniorku nemá ani jednu a v čele synodní rady dosud nestanula žena žádná.

Proč ženy na ty nejvyšší pozice zatím nedosáhly?

Pokud vyjdu ze své osobní zkušenosti, domnívám se, že mnohé ženy do těchto funkcí ani nechtějí, protože často kombinují práci a péči třeba i o vět-

Časem jsem si uvědomila, že svoje ženství nemusím nijak potlačovat a že nemá smysl si na něco hrát, protože to pro mě není přirozená poloha. Přišla jsem na to, že když budu sama sebou, budou mě tak lidi přijímat.

ší rodinu a potom jí v hodnotovém žebříčku dávají před funkcemi přednost. Já sama jsem z těchto důvodů odmítla nabídku funkce proděkanky.

O pomalejším kariérním postupu žen v porovnání s muži se mluví i v akademické sféře. Vnímáte to mezi teoložkami také tak?

Ono to nelze úplně zevšeobecňovat už jen proto, že třeba na ETF UK je akademiček velmi málo. Mohu tedy mluvit jen ze své osobní zkušenosti. Rozhodně je i akademický postup, pokud ho chcete sladit s početnější rodinou, velmi náročný. Na druhou stranu mně se na fakultě vždy dostávalo velké podpory. Také jsem se ale setkala s pochybností o své budoucnosti v akademické sféře od jedné kolegyně, když jsem oznámila, že čekám dvojčata. K tomu jsem už měla tříletého syna. Navzdory obavám, že teď už s tolika dětmi nic neudělám, mě ale mateřství nesrazilo. Pořád jsem se snažila něco dělat. Věnovala jsem se vědeckému projektu a už sedm měsíců po porodu jsem šla učit jeden volitelný kurz. Stíhala jsem ho akorát mezi kojením (*smích*).

Co vám nejvíc pomohlo udržet se aktivní i v době, kdy jste měla velmi malé děti?

Asi úplně nejzásadnější pro mě byla podpora fakulty a manžela. Ten měl pro to pochopení, protože je sám akademik. Vzájemně jsme se podporovali a k rodičovství jsme přistoupili partnersky, to bylo naprosto klíčové. Samozřejmě by to nešlo bez babiček, mé sestry a dalších lidí, kteří nám pomáhali. Těm všem jsem opravdu vděčná.

Proč míří tak málo žen do teologického výzkumu?

Teologii chodí studovat obecně málo lidí, bez ohledu na pohlaví. To znamená, že základna, ze které se potom mohou rekrutovat doktorandi, je strašně malá. Snažím se ale dávat dobrý příklad a talentované studující v dalším výzkumu podporuji. Sama teď jednu doktorandku vedu a další o to má zájem, až skončí vikariát.

Kdy jste vy sama objevila v sobě touhu studovat teologii?

Tatínek byl evangelický farář, farářské povolání bylo všude okolo mě v celé rodině. Moje babička byla farářkou, moji dva dědečkové, strýčkové, tety i moje maminka studovali teologii. Přesto na myšlenku, že bych ji šla studovat i já, jsem přišla až ve třetíku na gymnáziu. Začala mě zajímat historie, latina a pomalu jsem tehdy začínala objevovat i teologii.

Propojilo se mi to s vyprávěním rodičů o tom, jak úžasné a zajímavé bylo její studium a jak jedinečné, otevřené a přátelské prostředí na fakultě bylo. Proto jsem nakonec zvolila tento obor.

O své další cestě, tedy že se stanete farářkou, jste pak byla už rozhodnutá, nebo to ve vás také muselo uzrát?

S představou, že budu farářkou, jsem na fakultu nešla. V té době mi bylo teprve osmnáct, byla jsem hrozně mladá, během studia jsem k tomu ale nějak postupně dospěla. Pomohly k tomu také zkušenosti z praxí na sborech, z vikariátu v Nymburce a osobní dozrání k tomu, že jako farářka mohu dělat něco lidem prospěšného a že v tom nacházím smysl a naplnění.

Když jste si prošla studiem teologie a stala se farářkou, vnímala jste to, že jste žena jako handicap, nebo naopak jako výhodu? Hrál to vůbec nějakou roli?

Určitě to tam roli hrálo a zpočátku jsem se s tím musela srovnat, protože jsem vstupovala do prostředí, které bylo výrazně maskuliní. Můj předchůdce měl u lidí ve sboru velkou autoritu. Ze začátku jsem se podvědomě snažila tomu mužskému prostředí přizpůsobit, víc do něj zapadnout. Pořádila jsem si kalhotový kostým, nechala jsem se ostříhat, začala jsem nosit brýle. Časem jsem si ale uvědomila, že svoje ženství nemusím nijak potlačovat a že nemá smysl si na něco hrát, protože to pro mě není přirozená poloha. Přišla jsem na to, že když budu sama sebou, budou mě tak lidi přijímat.

Od počátku jsem se snažila pracovat ve sboru týmově. To, že jsem žena, mi možná leccos usnadňovalo v oblasti pastorače. Myslím, že se mi dařilo navazovat otevřené vztahy a lidé přede mnou neměli takový ostych.

Doc. Tabita Landová, Ph.D.

Absolventka Evangelické teologické fakulty UK, kde v současné době vede Katedru praktické teologie a je garantkou studijního programu Komunitní krizová a pastorační práce – diakonika. Specializuje se na praktickou teologii, liturgiku, homiletiku, teorie církve a prakticko-teologické dědictví Jednoty bratrské. Během svých studií strávila dva roky na Univerzitě v Heidelbergu. V současné době pracuje na výzkumném projektu *Přechodové rituály v českém protestantismu*, který podpořila Grantová agentura ČR. Od roku 2006 působila čtyři roky jako farářka Českobratrské církve evangelické v Liberci. I když z Liberce posléze odešla, dál působí jako výpomocná kazatelka, členka staršovstva pražského sboru na Jarově a členka celocírkevních poradních komisí. Spolupracuje také na přípravě nové agendy ČCE.

Posléze jste se ale vydala na akademickou dráhu. Proč jste z farnosti odešla?

Bezprostředně po dokončení magistra jsem navázala doktorským studiem. Během této doby jsem byla dva roky v zahraničí a tehdy se ve mně probudila badatelská vášeň, zájem o to pokoušet se dívat na určité jevy v církevním životě z nových perspektiv, snaha objevovat nové souvislosti a dostávat se k hlubším významům. Chytilo mě to. Během svého působení ve sboru se mi podařilo získat grant na vlastní vědecký projekt. Věnovala jsem se liturgii Jednoty bratrské. Snažila jsem se dát bohoslužebný život své církve do dějinných souvislostí.

Najednou jsem ale měla povinnosti ve sboru, vedle toho jsem se věnovala vědě a k tomu se narodil první syn. Bylo zjevné, že to všechno najednou nezvládnou. Nejvíc mě přitahovala vědecká práce, navíc jsem cítila podporu svých kolegů z fakulty, proto nakonec věda zvítězila.

Univerzity se nevzdám

„Být dobrým univerzitním učitelem jsem vnímal jako svoje hlavní poslání. A pak přišla nabídka prezidenta republiky na funkci soudce Ústavního soudu...“ vzpomíná na letošní jaro profesor Jan Wintr z Právnické fakulty UK. Jeden z nejoblíbenějších vyučujících na pražských právech se 5. června vydal za novým posláním – pečovat o to, aby v zemi byla dodržována Ústava a Listina základních práv a svobod. Svých studujících se ale vzdát nechce.

TEXT Helena Zdráhalová FOTO Hynek Glos

Co jste si na Ústavní soud přinesl ze své akademické praxe?

Dost se to prolíná. Akademická práce je práci soudce vysokého soudu v leccem podobná. Soudci na okresním nebo krajském soudu musejí přečíst obrovské spisy, k tomu poslouchat výpovědi svědků. Z toho pak činí úsudky, které konfrontují s právní úpravou. Úkolem ústavního soudce je ale posoudit, jestli rozsudky, které vynesly obecné soudy, nejdou proti ústavním principům a ústavním požadavkům, zda nebyly porušeny základní práva a svobody a zda respektují důležité principy spravedlivého procesu. Je to tedy svým způsobem podobné tomu, čemu se člověk věnuje v akademické práci, kdy posuzuje, jestli výsledek něčí práce vyhovuje daným principům.

Co jste se musel jako soudce Ústavního soudu doučit? Máte velmi hluboké teoretické znalosti ústavního práva, nikdy jste ale nepůsobil v právní praxi, nechybí vám to teď?

Teoretické vzdělání se hodí (*smích*). Napsal jsem už v šesti vydáních učebnici ústavního práva. To, že jsem nikdy nebyl soudcem, ovšem samozřejmě handicap je. Vidím to na spolupráci se členy mého senátu, s profesorem Pavlem Šámalem a s doktorem Jaromírem Jirsou, kteří byli desítky let soudci obecných soudů (*ústavní soudci pracují ve čtyřech tříčlenných senátech, pozn. red.*). Je vidět, jak se velmi rychle orientují ve spisech, které mohou mít stovky

nebo tisíce stran. Odpověď na klíčovou otázku, zda soudy postupovaly správně a dodržely ústavní principy, dokážou najít mnohem rychleji než já. V tom mají oproti mně ohromnou výhodu.

Jaké jsou vaše silné stránky?

Vždy se snažím daný případ vnímat v kontextu, soustředit se na to, co rozhodnutí bude znamenat pro celý výklad ústavního práva. Při našich debatách se ukazuje, že mám občas trochu jiný pohled daný tím, že jsem zvyklý soustředit se na to, aby systém jako celek dával dobrý smysl. Pokud se někdy na něčem neshodneme, bývá to někdy nad touto otázkou. V tom je naše optika trochu jiná.

Řadu let studujete činnost Ústavního soudu zvenku jako akademik. Jaké je to teď z druhé strany? Proměnilo to váš osobní pohled na instituci jako takovou?

Dozvěděl jsem se spoustu věcí, které jsem nevěděl. Akademik, který se zabývá Ústavním soudem, je odkázán v podstatě jen na usnesení a nálezy, které ↵

Vždy se snažím daný případ vnímat v kontextu, soustředit se na to, co rozhodnutí bude znamenat pro celý výklad ústavního práva.

soud zveřejňuje. Není to ale jediný pramen – například Jan Chmel, dnes už absolvent naší fakulty, napsal doktorskou práci, která analyzuje rozhodování jednotlivých soudců Ústavního soudu. Další náš vynikající student, Gor Vartazaryan, zase dělá výzkum disentů, čili odlišných stanovisek soudců, jehož součástí jsou i rozhovory s ústavními soudci – takže pod pokličku Ústavního soudu trochu nahlédnout můžete. Jako soudce ale teď vidím, jak probíhají také interní debaty, což samozřejmě můj pohled na práci soudu trochu posunulo. Je ale správné, že vnitřní diskuze probíhají neveřejně.

Proč si to myslíte?

Porady soudních senátů vždy byly neveřejné, je to podstatné pro hledání co nejlepšího řešení případu ve svobodné a otevřené diskusi soudců. Zveřejněno pak je finální rozhodnutí včetně obsáhlého odůvodnění, které by mělo být co nepřesvědčivější. Případná různost názorů ústavních soudců se může projevit zveřejněním disentů, odlišných stanovisek soudců, kteří hlasovali proti, takže i taková alternativní argumentace je pak veřejně přístupná.

Než jste se stal ústavním soudcem, z pozice specialisty na ústavní právo jste veřejně komentoval řadu kauz. Jak moc by měl ústavní soudce komunikovat s veřejností a vyjadřovat vlastní názory?

Ústavní soudci ve veřejném prostoru komunikovat mohou a také to dělají, což je dobře. Má to ale určitá omezení, která vyplývají z postavení soudce. Měli by být vnímáni jako nestranní a nezávislí, to znamená, že nemají komentovat běžící kauzy a neměli by naznačovat, jakým způsobem se chystají rozhodnout. Také by se neměli vyjadřovat k věcem, které by se mohly později stát předmětem rozhodování Ústavního soudu. Neměli by komentovat ani každodenní politiku, protože pak by působili dojmem, že některým skupinám straní, a to je nežádoucí vzhledem k tomu, že se na Ústavní soud často obrací skupiny poslanců nebo senátorů s návrhy na zrušení nějakého zákona.

Pořád ještě hledám rozumnou míru, v jaké mohu učit, abych dokázal svědomitě vykonávat funkci soudce Ústavního soudu a zároveň se mohl dostatečně věnovat svým studentům.

S jakými plány a předsevzetími jste do nové funkce nastupoval?

Složil jsem slib ústavního soudce, že budu chránit Ústavu, a to je můj hlavní úkol. V každodenním rozhodování, ať už se to týká soudních rozsudků napadených ústavními stížnostmi, nebo rozhodování o zrušení zákonů či jiných právních předpisů, musím vždy vykládat Ústavu a Listinu základních práv a svobod a dojít k závěru, jestli daný soudní rozsudek nebo zákon obstojí. Způsob, jak vykládáme s kolegy a kolegyněmi Ústavu a Listinu základních práv a svobod, by měl být jednak konzistentní, jednak srozumitelný, a to právě může být i role, kterou by ústavní soudci měli plnit vůči veřejnosti, tedy že by svá rozhodnutí měli dobře zdůvodňovat, aby každý pochopil, proč soud tak rozhodl.

Pravidla Ústavního soudu umožňují soudcům vykonávat pedagogickou činnost, což jste využil. Jak se vám daří kombinovat novou funkci s působením na fakultě?

Nechtěl jsem ztratit kontakt s univerzitou. Učím teď v mnohem menší míře než dřív. Považuji to ale za velmi důležité pro sebe i pro naše studenty. Je dobré, když mohou klást otázky přímo tomu, kdo funkci ústavního soudce vykonává, lépe pak vidí, jak soudci uvažují. Důležité je to zvláště pro ty, kteří aspirují zastávat soudcovské funkce nebo chtějí pracovat v advokacii.

Pro mě je to ale také velmi důležité, protože od studentů dostávám úplně jiný typ zpětné vazby než od svých kolegů. Je pro mě občerstvující poslechnout si v té velmi otevřené diskusi na akademické půdě, jak studenti vnímají aktuální rozhodnutí Ústavního soudu. Proto bych se své akademické činnosti jen velmi nerad vzdával. Pořád ještě hledám rozumnou míru, v jaké mohu učit, abych dokázal svědomitě vykonávat funkci soudce Ústavního soudu a zároveň se mohl dostatečně věnovat svým studentům.

Změnil jste náplň kurzů pod vlivem svých nových zkušeností?

Spíš jsem musel některé přestat učit kvůli nedostatku času, hlavně ty, které jsou od práce ústavního soudce hodně vzdáleny. Musel jsem vypustit třeba čtení k právní filozofii, což je sice velmi zajímavé, ale znamená to obrovský nápor přípravy. Nechal jsem si naopak předmět, který rozebírá starší nálezy Ústavního soudu, protože je stejně musím studovat a připadá mi dobré slyšet názory studentů.

Loni i letos vás studenti PF UK hodnotili jako jednoho ze tří nejlepších vyučujících na fakultě. Jak vypadají vaše kurzy a semináře? Máte nějaký tip pro kolegy vyučující?

Velmi mě těší, že jsem cenu získal. Každý rok ji dostanou tři učitelé PF UK, kteří mají nejlepší hodnocení v informačním systému a zároveň získají ve studentské anketě nejvíce hlasů. Žádné supermoderní metody nemám, moje výuka je založená na

Prof. JUDr. PhDr. Jan Wintr, Ph.D.

Absolvent Filozofické fakulty UK (obor historie-politologie) a Právnické fakulty UK. Rok pobýval na studijním pobytu na Ludwig-Maximilians Universität v Mnichově. Je autorem učebnice *Principy českého ústavního práva*, která letos vyšla už v šestém vydání, a také monografií *Česká parlamentní kultura a Proměny parlamentní kultury*. Za svou dizertaci na PF UK, která se věnovala obecným a odvětvovým principům současného českého práva, získal Bolzanovu cenu. V roce 2007 byl vyznamenán Cenou Antonína Randy za přínos k rozvoji české právní vědy.

Byl členem Legislativní rady vlády, tajemníkem Stálé komise Poslanecké sněmovny pro Ústavu ČR či členem Výboru pro práva LGBTI+ lidí Rady vlády pro lidská práva. Všechny tyto funkce se musel vzdát, když byl letos v červnu prezidentem republiky jmenován soudcem Ústavního soudu. Na Právnické fakultě UK však s výukou pokračuje i nadále.

tom, že se snažím dávat studentům prostor k diskusi. Myslím si, že je důležité se studenty pořád komunikovat, diskutovat, předkládat nějaké problémy, nad kterými se mohou zamýšlet, poslouchat jejich reakce. Výuka by měla probíhat v dialogu. Vyhovují mi předměty, které jsou založené na tom, že si studenti dopředu přečtou vybranou literaturu a pak o ní diskutujeme.

Předpokládám, že funkce ústavního soudce byla jednou z vašich životních met. Máte vytyčený do budoucna nějaký další cíl?

Nejsem si jistý, jestli to můžu takto nazvat. Nedávám si životní mety. Ještě na gymnáziu jsem uvažoval nad tím, že budu studovat historii, přihlásil jsem se proto na Filozofickou fakultu UK. Rodina mě ale pak přesvědčila, abych zkusil také práva. Na PF UK mě to hodně bavilo, ale dlouho jsem neřešil, co budu dělat dál. Profesor Aleš Gerloch, vedoucí Katedry teorie práva a právních učení, mi nabídl, abych byl jeho doktorandem, postupně jsem došel k tomu, že mě to na univerzitě vlastně moc baví, a tak jsem se stal univerzitním učitelem, a navíc velmi spokojeným. Být dobrým univerzitním učitelem jsem vnímal jako svoje hlavní poslání. A pak přišla nabídka prezidenta republiky na funkci soudce Ústavního soudu...

Váhal jste nad ní?

V té době už jsem dospíval k názoru, že kdyby tato nabídka přišla, tak ji přijmu. Vnímám jsem to jako zajímavé propojení své dosavadní teoretické práce s praktickou. Když celý svůj profesní život studujete judikaturu Ústavního soudu, píšete a diskutujete o ní, je docela lákavé si to zkusit. A pokud jde o budoucnost, funkce soudce Ústavního soudu je na deset let, opakovaně už téměř deset let nikdo navržen nebyl, z toho vycházím i u sebe. Rád bych se pak vrátil na univerzitu v plném rozsahu, protože se domnívám, že bych se o zkušenosti, které získám, měl nadále dělit s našimi studenty.

Vyučování i konference

Výukové centrum Lékařské fakulty v Hradci Králové UK vzniklo za účelem vybudování moderního zázemí pro výuku mediků a mediček v těsné blízkosti klinických pracovišť FN HK. Dnes však slouží i významným akcím propojujícím vzdělávání, výzkum a moderní medicínskou praxi jako Veletrh uplatnění v medicíně, International Medical Doctoral Conference nebo Noc vědců.

FOTO Hynek Glos, Martin Pinkas

Adresa:
Výukové centrum
LFHK, Sokolská 581,
500 05
Hradec Králové

Výukové centrum postavené v letech 2004–2005 dle návrhu architektů Michala Juhy, Jana Límana a Jana Topinky se nachází v areálu Fakultní nemocnice Hradec Králové a je založené na kontrastech betonu, skla a dřeva. Hlavním výtvarným motivem jsou dvě křivky, které v různých výškách stoupají od sousedního pavilonu interny a na druhé straně se vrací zpět k zemi. Definiují tvar střech a rozdělují objekt na dvě hlavní části; v té větší delší s prosklenou fasádou se v druhém patře nachází pobočka Lékařské knihovny s prostorem pro samostudium a počítačová učebna, která je volně přístupná našim studentům po celou otevírací dobu budovy. V seminárních místnostech v přízemí a prvním patře probíhají semináře a výuka mediků. V kratší nižší části budovy najdete velký přednáškový sál.

Prof. MUDr. Jiří Mandák, Ph.D.
Děkan Lékařské fakulty v Hradci Králové
Univerzity Karlovy

Japonské skandály jako rituál

„Snažil jsem se pochopit genezi a významy skandálu v japonských médiích, kdy je dotyčný provinilec komunitou až zavržen,“ říká japanolog a analytik médií Igor Pruša, jenž vystudoval Tokijskou univerzitu – a v létě vydal monografii v nakladatelství Routledge.

TEXT Martin Rychlík FOTO Vladimír Šigut, Martin Rychlík

Igor Pruša je hudebníkem i expertem na média. Na japonská média! Po studiu germanistiky a japanologie (japanistiky) v Olomouci se vydal do světa, přičemž roku 2008 zamířil i do Tokia na nejslavnější a nejstarší tamní „vysokou“ – na císařskou Tokijskou univerzitu, na Tódai.

„Zaujalo mě téma skandálů. Jak je japonské noviny a média řeší. Začal jsem v Japonsku dělat doktorát na fakultě Interdisciplinary Information Studies (IIS), přičemž jsem zkoumal velké mediální skandály, jak a proč vznikají, co znamenají. A šel jsem hodně do hloubky. Myslím, že japonští učitelé ani nečekali, že to vezmu tak vážně,“ říká dnes Igor Pruša. Zatímco bydlel na kolejích v tokijské Odaibě, nechtěl zanechat ani studii na Univerzitě Karlově – na Fakultě sociálních věd UK, kde se věnoval mediálním studiím. Doktorát v Praze obhájil v roce 2010.

Disertační práce nesla tehdy název *Média a společnost v Japonsku: Povaha a proměna médií, komunikace a mediopolitického komplexu v kontextu nezápadní společnosti*. Tématem byla Prušovi média, ale v novátorsky zajímavém „dewesternizovaném kontextu“ – na 258 stranách podal obsáhlou historii

i současnost japonských médií, od velkých deníků *Asahi*, *Nikkei* či *Jomiuri Šimbun* až po televizi NHK a bulvár, vliv reklamy anebo tamní kluby reportérů.

První doktorát z Karlovky

Ve výzkumné části se pak zaměřil – a jako znalec přímo i z japonského prostředí a se znalostí japonštiny – na celou mediální sféru, teorii komunikace v rámci Nipponu, nastolování agend a premiérově též na mediaci skandálu. Tak v Česku prvně nastínil japonské politické, korupční a korporátní skandály, mediální fauly i modely mediace. Oponentem byl vedle profesora z Harvardu i významný japo-

Začal jsem v Japonsku dělat doktorát na fakultě Interdisciplinary Information Studies (IIS), přičemž jsem zkoumal velké mediální skandály, jak a proč vznikají, co znamenají. A šel jsem hodně do hloubky. Myslím, že japonští učitelé ani nečekali, že to vezmu tak vážně.

Nahoře je budova televize na tokijské Odaibě, kde Igor Pruša bydlel, níže pak klub zahraničních korespondentů v centru rušného Tokia.

log Jan Sýkora z Filozofické fakulty UK, jehož dílo (a udělený císařský řád) jsme popsali v magazínu *Forum* 2/2022. „Byl na mě přísný, ale měl k textu věcné výtky,“ směje se po letech Pruša. Získal své první Ph.D., ale v Tokiu pokračoval.

Publikoval své vědecké studie, překládal, přednášel a – i navzdory zdravotním komplikacím – Tokijskou univerzitu v roce 2017 také dostudoval. Právě druhá obhájená disertace, která se důsledně zabývá mediálními skandály, se stala základem knihy. „Nejprve mi ji nabídlo publikovat renomované vydavatelství Michigan University Press, ale tam kvůli chybě jednoho editora ležela u ledu plné tři roky! Nakonec se mi omluvili, že to omylem zazzdili,“ vzpomíná.

Zasloužený úspěch přišel letos v srpnu, kdy odborná práce *Scandal in Japan: Transgression, Performance and Ritual* vyšla v britském nakladatelství Routledge, jež patří ke špičce.

O čem kniha vypráví? „Je to první publikace svého druhu, která analyzuje mediální skandály v současném Japonsku. Nabízí nový pohled na skandál jako silně medializovaný sociální rituál, jehož funkcí je zachovat mocenské *status quo*, a přitom vygenerovat finanční zisk pro média. Blíže v ní popisují, jakým způsobem japonské elity vysvětlují své skandály veřejnosti během uplakaných tiskových konferencí a jak média z těchto tiskovek dělají spektakulární mediální rituál,“ říká Pruša, jenž učí na vysoké škole Ambis a Metropolitní univerzitě Praha.

Tři skandály pod lupou

Pruša se, kromě analýzy celého „mediálního kolo-toče“ na ostrovech, zaměřuje na trojici výjimečných událostí. „V knize jsou podrobně rozebrány tři velké japonské skandály ze začátku nového tisíciletí: drogový skandál populární celebrity Noriko Sakaiové, politický skandál zkušeného, ale zprofanovaného politika Ičiróa Ozawy, a konečně korporátní skandál přední japonské společnosti Olympus, který byl odstartován neprávem sesazeným šéfem Michaelem Woodfordem,“ řekl magazínu *Forum* dvojnásobný doktor – z Česka i Nipponu. Nová kniha, jež stojí v pevné vazbě 130 liber (přes 3 600 korun!),

Mgr. Igor Pruša, Ph.D. et Ph.D.

Kytarista, japanolog a expert na média. Po studiích germanistiky a japanologie na Univerzitě Palackého (dostudoval 2005) pokračoval v doktorském studiu médií na FSV UK (2010) a na prestižní Tokijské univerzitě (2017). Překládal a přednášel v Tokiu, Brně a Praze – momentálně vyučuje japonská témata na vysoké škole Ambis a Metropolitní univerzitě Praha. Letos mu vyšla monografie v Routledge. Hraje v kapele Nantokanaru.

je podle Igora Pruši určena hlavně těm čtenářům, kteří se zajímají o japonskou kulturu a společnost, ale určitě přijde vhod i vědcům na poli sociální antropologie anebo mediálně-komunikačních studií, neboť si všimá i případů, kdy je skandalizovaný skoro až zavržen komunitou (*mura hačibu*). Výhodou nové knížky je i zařazení do sledované ediční řady *Japan Anthropology Workshop Series*.

A jaké jsou první ohlasy? „Jedná se o vynikající dílo, jež kombinuje fascinující etnografické a historické údaje s promyšlenou teoretickou perspektivou. Jediná další kniha, kterou znám v angličtině a která se knize podobá, je dílo Marka Westa. Nová kniha ale Westovu převyšuje v tom, že svůj materiál zasazuje do teoretického rámce, který umožňuje srovnání nejen s jinými případy v Japonsku, ale i s případy jinde,“ uvedl kupříkladu profesor Roger Goodman, první recenzent knihy a přední japanolog z Oxfordu.

A spokojen s vydáním titulu je i samotný autor. Proč? Pruša už dostal pozvánky k představení svých tezí „skandálu jako rituálu“ z univerzit v Cambridge, Curychu, Vídni i dalších.

Scandal in Japan:

Transgression, Performance and Ritual

Igor Pruša

Londýn – Routledge

Vázaná, 132 stran

ISBN: 9781032472485

Doporučená cena: 130 GBP

Tři otázky na tělo

Co vám dala studia na FSV UK?

Fakulta sociálních věd UK mi především poskytla vstřícné a erudované zázemí pro můj výzkum. Já spadal pod Institut komunikačních studií a žurnalistiky (IKSZ), kde jsem měl to štěstí narazit na profesora Jana Jiráka a docentku Barbaru Köpplovou. Profesor Jirák byl vůbec prvním, který mi před patnácti lety řekl, ať svůj výzkum opublikuji ve vědeckém časopisu. Říkám mu proto můj „mediální táta“, protože bez jeho počáteční podpory a zpětné vazby by se možná ani nezrodila moje nová kniha. Mou „mediální mámou“ by pak jistě byla docentka Köpplová, která mi během svého doktorského studia na FSV UK velmi pomáhala s organizací studia, a nakonec i svolila, abych se odebral na dvouletý studijní pobyt do Japonska. Ten se nakonec protáhl na deset let.

Co nejtěžšího bylo a je na studiích japonštiny?

Pro mě je to rozhodně psaní znaků. V prváku na olomoucké japanologii nás učitelé efektivně mučili znakovými testy a od té doby mám z japonských znaků malé trauma (směje se). Dále je to rozhodně zdvořilostní japonština. Člověk musí během konverzace měnit slovesnou formu podle toho, jaké je postavení a věk mluvčího. Japonština má tedy několik zdvořilostních úrovní a japanologové si musejí zapamatovat, která forma toho či onoho slovesa koresponduje s tím či oním postavením respondenta. Japanolog je ale na Ostrovech nakonec také jen gaidžin (nezdvořile „cizinec“) a těm se naštěstí chyby ve zdvořilosti promijejí (usmívá se přesvědčivě).

Co vše chystá vaše kapela Nantokanaru?

Moje kapela Nantokanaru právě měla comeback po deseti letech ticha: úspěšně jsme absolvovali dva koncerty, jeden v pražském Crossu a druhý v brněnském Kabinetu múz, a nyní připravujeme další třípísňové EP. To předchází z loňska se jmenuje Emotional Damage Wreckage a je dostupné na Spotify či Youtube. Též plánujeme natočit další videoklip – tentokrát s japonskou burleskní tanečnicí Maico Tsubaki, která často létá do Evropy na svoje vystoupení. V neposlední řadě máme v plánu nacvičit pro další koncert pár skladeb ze starší tvorby, ale je poměrně obtížné zkoušet, protože náš zpěvák je mladý Španěl, který momentálně žije v Madridu. I proto je pro mě každá příležitost, kdy se všichni v kapele setkáme v naší brněnské zkušebně, takovým malým zázrakem!

150 let ústavu lékařské chemie

Profesoři Josef Oldřich Lerch a Karel Hugo Huppert jsou zřejmě nejdůležitější osobnosti v dějinách výuky lékařské chemie a biochemie na UK. Díky nim, práci a objevům jejich nástupců již 150 let funguje Ústav biochemie a experimentální onkologie.

TEXT Marcela Uhlíková FOTO archiv ÚBEO, 1. LF UK

Dodnes je to impozantní budova. „Původní Chemický ústav nebyl založen pod lékařskou fakultou, tehdy nesl titul Zoochemický ústav a sídlil přímo v Karolinu,“ říká na úvod Aleksi Šedo, od roku 2007 přednosta Ústavu biochemie a experimentální onkologie (ÚBEO), což je už po více než dvacet let vědecko-pedagogické pracoviště 1. lékařské fakulty UK. „Historie chemie na lékařských fakultách, a to nejen na Univerzitě Karlově, ale v Čechách i na Moravě, je složitá,“ konstatuje profesor Šedo. A dá se do vyprávění o historii pražského ústavu.

Od Lercha po Hupperta

U jeho zrodu stál Josef Oldřich Lerch (1819–1892), smíchovský lékárník a později profesor zoochemie (biochemie). Ve své vědecké práci se zabýval především problematikou soudní chemie. A byla to přímo Lerchova laboratoř, z níž v polovině 19. století vznikl takzvaný Zoochemický ústav. „V roce 1858 se Lerch stal zaměstnancem lékařské fakulty a jeho laboratoř se přirozeně stala prvním chemickým ústavem medicíny na Karlovce,“ mapuje zrod „svého“ ústavu Aleksi Šedo. Za dalších sedm let, na základě rozhodnutí nejvyšší stolice (státu a univerzity), došlo k další transformaci, kdy vznikl *Institut für angewandte medizinische Chemie* čili Ústav aplikované lékařské

chemie. A jeho prvním přednostou byl ministerským nařízením z 18. března 1873 jmenován pozdější dvorní rada, profesor Karl Hugo Huppert (1831–1904), následně též politik v Českém zemském sněmu. Byl to právě rakouský lékař Huppert, jenž i díky svému zaměření na fyziologickou a patologickou chemii v kombinaci s prokazatelnými zkušenostmi s medicínou lépe vyhovoval představám zřizovatelů.

„Ústav aplikované lékařské chemie ovšem tehdy sídlil na adrese U Nemoc-

nice 4. Budova na čísle popisném 5, kde má dnes ÚBEO sídlo, byla teprve před dokončením,“ dopátral se Šedo. Je tedy zřejmé, že od roku 1873 měla univerzita nikoliv jeden, ale hned dva chemické ústavy: vedle „Huppertova“ i Lerchův, přičemž oba nejspíše až do roku 1877 sídlily v téže budově – s adresou U Nemocnice 4. Následným ministerským nařízením byl posléze Zoochemický ústav přesunut zpět do Karolina, kde s odchodem Lercha do penze v roce 1882 zanikl.

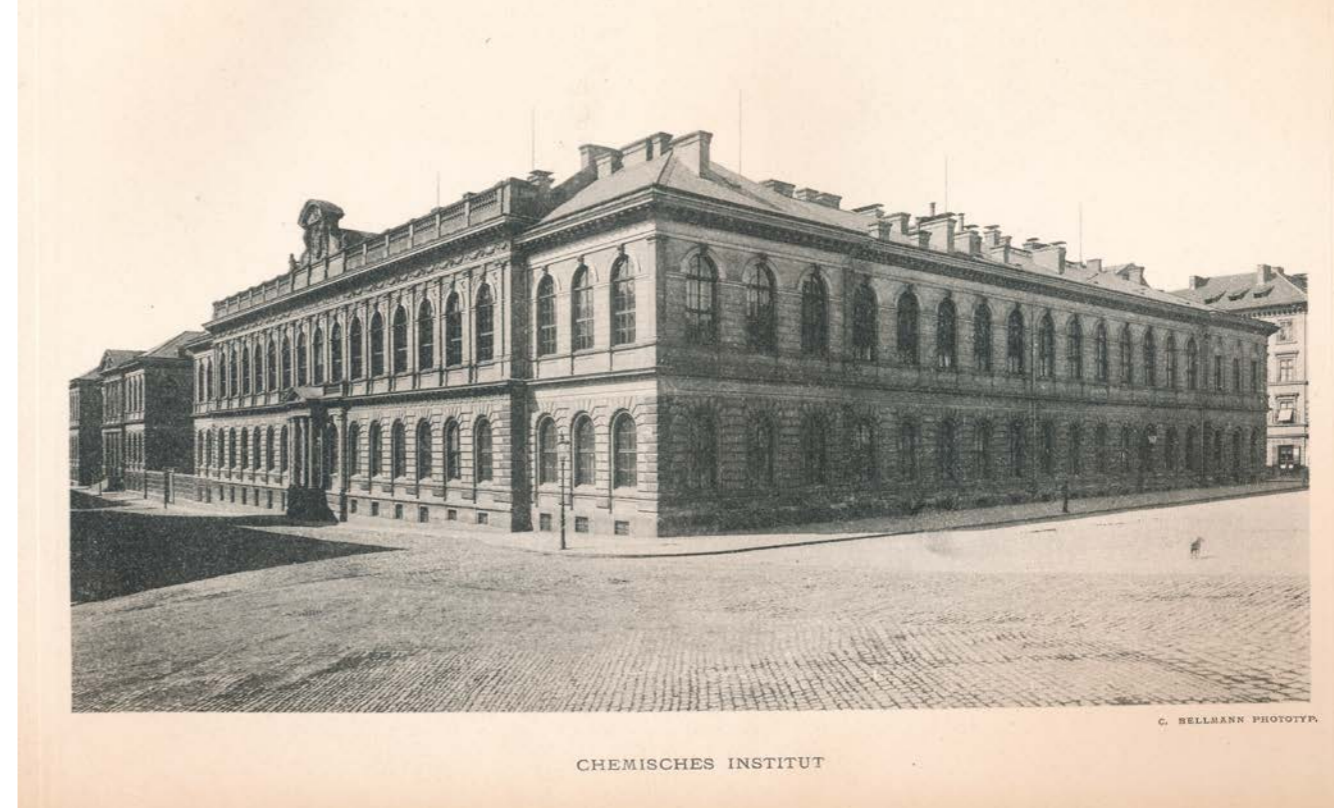
Ústav aplikované lékařské chemie začal na vedlejší adrese U Nemocnice 5 fungovat od podzimu 1879. O něco později, v roce 1883 – po rozdělení univerzity, se začala psát i historie českého ústavu lékařské chemie: přesněji Ústavu pro léčbu lékařskou, dnes sesterského fakultního pracoviště Ústavu lékařské biochemie a laboratorní diagnostiky.

Ústav plný osobností

Těžko bychom v jeho letité historii hledali období, v němž by instituce nebyla spojována s některou z mnoha vědeckých osobností lékařské chemie. Přednášel tam Hans Meyer (1871–1942),

Absolventi ústavu lékařské chemie Manželé Coriovi přebírají Nobelovu cenu v roce 1947.

„Toto je jediná historická fotografie Chemického ústavu, která je nám známa; pochází z jubilejní publikace k výročí vlády Františka Josefa I. A je z konce 19. století,“ uvádí přednosta Aleksi Šedo.

profesor a děkan přírodovědecké fakulty, považovaný za klíčovou postavu pražské německé univerzitní chemie prvé třetiny 20. století. Profesor lékařské chemie a farmakologie Franz Hofmeister jr. (1850–1922) se stal prvním experimentálním farmakologem v rakouské monarchii. A výše zmíněný spoluzakladatel ústavu, profesor Huppert, se počátkem 20. století stal též děkanem pražské německé lékařské fakulty i rektorem německé univerzity.

O věhlas ústavu se starali i jeho absolventi. Rozhodně to byli manželé Carl Ferdinand Cori (1896–1986) a Gerta Theresa Coriová (1896–1957), kteří v roce 1947 obdrželi Nobelovu cenu za objasnění způsobu, jakým v lidském těle dochází k využití laktátu vznikajícího odbouráváním zásobního polysacharidu glykogenu ve svalových buňkách.

Po roce 1945 patřil mezi nejvýznamnější osobnosti ústavu Antonín Hamšík zabývající se studiem hemoglobinu a jeho derivátů, dále biochemik Antonín Felix Richter zkoumající biologické pigmenty nebo Jan Šula, spoluzakladatel moderní experimentální onkologie v Československu. A právě experimentální onkologie, o jejíž rozvinutí se zasadil též Jiří Duchoň, platí v posledních desetiletích za profilovou specializaci ve výzkumu ústavu.

Neuroonkologie na špici zájmu

O úspěchy na poli výzkumu a objevů ústav nozí. „V současnosti je hlavním cílem našich vědců pochopení procesů v nádorovém mikroprostředí a nalezení nových molekulárních léčebných a diagnostických cílů, především v oblasti neuroonkologie,“ přibližuje přednosta Aleksi Šedo. „Naše vědecká práce probíhá v rámci četných spoluprací, jak s dalšími preklinickými i klinickými pracovišti 1. LF UK, tak i za jejími institucionálními hranicemi. Byli jsme zakládajícím pracovištěm neuroonkologické sekce České onkologické společnosti, v jejíž devíti centrech napříč republikou sdružujeme odborníky jak klinických, tak laboratorních neuroonkologických disciplín. S kolegy z Ústavu organické chemie a biochemie AV ČR jsme založili Theranostickou laboratoř, publikujeme i se zahraničními kolegy třeba z Dana Farber Cancer Institute,“ dodává profesor Šedo.

Věda v alianci 4EU+

Výzkum ÚBEO je dnes prováděn v rámci tří laboratoří: Laboratoře biologie nádorové buňky, Laboratoře theranostiky a Laboratoře proteomiky. Vedle tří desítek stálých zaměstnanců jsou součástí týmu doktorští i pregraduální studenti

různých oborů. „Především pro ně a pro jejich zahraniční kolegy z univerzit v alianci 4EU+ realizujeme spolu s Varšavskou univerzitou a Sorbonnou od roku 2022 letní školu *4EU+ Against Cancer*,“ doplňuje Aleksi Šedo.

A na co jsou aktuálně tamní vědkyně a vědci pyšní především? „Náš ústav je od roku 2022 součástí projektu *Národního ústavu pro výzkum rakoviny* (NÚVR) v rámci programu Excelles podpořeného ministerstvem školství. Jde o největší projekt akademické onkologie v historii České republiky,“ vysvětluje přednosta. „Činnost NÚVR byla zahájena v červnu 2022 a měla by trvat nejméně tři roky,“ prozrazuje profesor Šedo, jenž je hlavním řešitelem záměru, do něž se zapojilo jedenáct excelentních českých vědeckých pracovišť – včetně Karlovky.

Své dosavadní výsledky vědci nedávno představili například na 18th Meeting of the European Association of Neuro-Oncology (EANO 2023) v Rotterdamu. Šedo říká: „Soutěž o konání dvacáté konference za dva roky jsme vyhráli my, uskuteční se v Praze. Konference EANO tak bude poprvé v zemi bývalé východní Evropy. Podařilo se nám zařadit mezi biomedicínské disciplíny, které se dostaly na světovou mapu nejvýznamnějších setkávání svých oborů.“

NATO je jako fotbalový míč

„Česko je v rámci NATO dobrým tmelem, má schopnost spojit,“ říká Jakub Landovský, velvyslanec ČR při NATO a absolvent FSV UK, kde dnes také učí. „Mé hodiny jsou velmi interaktivní. Samotných informací je dnes dostatek, ale právě fundovaná diskuze mezi studenty a pedagogem je něco, co obě strany posouvá dál.“

TEXT Pavla Hubálková FOTO Ondřej Besperát, Aspen Institute CE, archiv

Jak byste si přál, aby lidé v Česku vnímali NATO?

Především jako jednu ze záruk toho, že na ně nikdo nebude házet bomby, že v obchodech bude mléko, máslo a chleba, že mohou bezpečně dojet z bodu A do bodu B a především jako ubezpečení, že na ten složitý a někdy hrůzu nahánějící svět nejsou sami. Díky NATO za sebou máme třicet let velice úspěšné

a blahobytné existence. Je dobré si připomínat, že NATO sdružuje jednu miliardu lidí a více jak padesát procent celkového HDP. Dohromady jsme schopni dát nejsilnější vojenskou sílu na světě, která je ale čistě pro obranné účely. A vždy byla tak dobře zkonstruována, že na alianční zemi nikdo od jejího založení vojensky nezaútočil. Bohužel dnes je ale potřeba se za NATO postavit a společně

s ostatními ji bránit. Musíme se například společně vypořádat s tím, že Rusko naprosto proti všem pravidlům zahájilo válku na Ukrajině.

Alianční úsilí si lze představit jako fotbalový míč. Každý jednotlivý kousek kůže musí být dobře sešit s těmi ostatními a jen společně tvoří funkční celek. Proto pevně doufám, že lidé chápou, proč je důležité být součástí NATO

a proč je například potřeba, aby část našich daní šla i na obranu, včetně kolektivní obrany v rámci aliance. Tím posílujeme naši obranu a bezpečnost.

V roli velvyslance ČR při NATO působíte od srpna 2019. Jak se vaše práce změnila za poslední dva roky?

Přijel jsem v době, kdy se nad světem smrákalo. Pamatuji si na summit NATO v Londýně, kdy jsme řešili doménu vesmír a asi si nikdo nepředstavoval, že bezpečnostní situace se v průběhu dalších let tak rapidně zhorší. Takovou předehrou změn byly Vrbětice, kdy se Česko dostalo do centra pozornosti. A poté přišel útok na Ukrajinu. To byla noc, která změnila úplně všechno.

Jsou nějaká specifika při zastupování České republiky?

Musíte vědět, jak si vaše země vede v té konkrétní oblasti, ve které za ni vystupujete. Není nic horšího, než když jste velice hlasití a vaše země nepřispívá ani jedním vojákem nebo kulhá z hlediska exekuce konkrétní mise. Také je důležité znát vztahy uvnitř aliance, protože v NATO na svoji stranu musíte získat všechny. Takže často je to o hledání kompromisů.

Česko je dobrým tmelem, protože patříme k zemím z východního křídla, které vnímají Rusko jako největší hrozbu, a zároveň nepřehlídíme hrozbu terorismu, kterou akceptují jižní spojenci, a výzvu, kterou pro světový řád představuje Čína. Máme tak schopnost spojit. To nejhorší, co se nám může stát, je, že v rámci aliance budou existovat těžko zasypatelné příkopy mezi spojenci.

Jak vidíte budoucnost NATO?

Měli bychom si přiznat, že budoucnost může být černá a začít proti tomu něco dělat, aby se tak nestalo. Nejhorší je být slepý vůči tomu, co se děje a sám sebe přesvědčit, že to samo nějak dobře dopadne. Budoucnost NATO nevidím v úplně růžových barvách, ale zároveň věřím, že nyní můžeme ovlivnit, aby černá budoucnost nenastala.

Jakub Landovský a další velvyslanci při NATO: Tomasz Szatkowski z Polska (vlevo) a Mario Nobilo z Chorvatska.

Co vám aktuálně dělá starosti?

Na mnoha místech – budu jmenovat Balkán, Ázerbájdžán, Arménie – dochází ke zvyšování napětí, na Ukrajině probíhá ruská agrese a Izrael vede válku proti teroristické organizaci Hamas v Gaze. Mám obavu z toho, že se užívání síly v mezinárodním prostoru stane normální praxí. To může vést k tomu, že velmocí vůči slabším zemím budou uplatňovat projekci síly formou nějaké ozbrojené agrese a ocitneme se ve světě, který bude připomínat rok 1936 nebo 1914.

Co hrozby typu informačních válek a kybernetických útoků? Nepodceňujeme je?

V Česku nedávno došlo k poměrně rozsáhlému kybernetickému útoku na nemocniční zařízení a myslím, že to byl takový ideální budiček. Asi každý, kdo přemýšlí o tom, co všechno tvoří jeho pohodlný den, vnímá, že energetická infrastruktura, internet, voda jsou věci, bez kterých se dnes nedá normálně žít. Ale všechny tyto věci nezávisí jen na fyzických parametrech infrastrukturních systémů, ale právě i na softwarech, které je řídí. Hranice mezi fyzickým a virtuálním světem je dnes velmi prostupná a kybernetičtí aktéři s tím kalkulují. Kybernetická doména si zaslouží naši pozornost a ochranu.

Kromě působení v diplomacii o mezinárodních vztazích na Univerzitě Karlově také učíte. Co považujete za nejdůležitější a co byste vzkázal dnešním mladým?

Aby automaticky neakceptovali vše, co jim říkají generačně starší autority, a zachovali si vlastní kritický pohled na

PhDr. Mgr. et Mgr. Jakub Landovský, Ph.D. Absolvent Západočeské univerzity v Plzni a Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, od roku 2014 přednáší na Institutu politologických studií při FSV UK. Od srpna 2019 působí jako velvyslanec ČR při NATO, předtím byl náměstkem ministra obrany ČR.

svět, ale zároveň i respekt k tomu, co se jim univerzita snaží předat. Univerzitní prostředí je mezigeneračně nesmírně zajímavé v tom, že nespojuje lidi jenom, řekněme, v té aktivní kariéře, ale i lidi, kteří si už to své místo na slunci vybojovali a mohou se věnovat mladým, předávat své zkušenosti. Dochází tak k jakémusi sepětí generací, které je nesmírně jiskřivé a je báječné, pokud se podaří společně posouvat hranice poznání a zároveň udržovat hodnoty a pravidla na kterých stojí štafetový běh univerzitního vzdělávání.

Přál bych si, aby mladí zachovali svobodu univerzitního prostředí ve smyslu, že žádné téma není tabu a nikdo není vyloučen z debaty. Také je zásadní, aby dnes všechny organizace byly dobré v informačních a komunikačních technologiích, práci s informacemi, rozvíjení kritického myšlení. Za mě je důležité, aby výuka byla vždy interaktivní. Samotných informací je dnes dostatek, ale právě fundovaná diskuze mezi studenty a pedagogem je něco, co obě strany posouvá dál. I já sám jsem se od studentů leccos naučil, protože my jsme vyrůstali v jiné době.

Když chceš něco umět, musíš **makat!**

Asi každého, kdo měl možnost si povídat s Hanou Dvorskou, musel přepadnout stud, že je jen povaleč, co se málo hýbe. Dáma, jež oslavila 63. narozeniny, totiž vnímá den bez pohybu jako promarněný. I díky tomu je nejspíše nejstarší aktivní filmovou kaskadérkou na světě. Jak vzpomíná na spolupráce s herci Bradem Pittem anebo Liamem Neesonem?

TEXT Jiří Novák FOTO archiv Hany Dvorské, Hynek Glos

Jak jste se vůbec dostala ke kaskadérství?

V šestnácti letech jsem chodila do Svazarmu, kde jsem se věnovala parašutismu. A Jaroslav Tomsa, šéf skupiny filmových kaskadérů Filmka, potřeboval na začátku osmdesátých let holku, která v seriálu *Vlak děství a naděje* (1985) skočí za paní Vránovou z okna ve třetím patře. A tak mu doporučili mě. Režisér Karel Kachyňa mě přivedl k parapetu, vysvětlil mi, že mám jako chvíli otálet a hrát, že se bojím a nejsem si jistá... Zazněl povel „akce“, já otevřela okno, vlezla na parapet, a jak jsem se podívala dolů, tak jsem si řekla, že je to tak nízko, že se asi zabiju! Protože když skáчете z obrovské výšky z letadla, nemáte se o co bouchnout, ale tady? Než jsem o tom ale stačila přemýšlet, zaznělo „akce dvě“, já skočila, přetočila se hezky na záda a dopadla do krabic. Lidi zatleskali a Kachyňa pochválil Tomsu, jak to máme perfektně nacvičené. Přitom já byla strachy bez sebe (*směje se*).

Ale udělala jste takový dojem, že vás kaskadéři vzali mezi sebe.

Na ten první trénink jsem ani nechtěla jít, ale ukázalo se, že jejich tělocvična je v Přístavní ulici a já bydlela v podstatě za rohem. Tehdy to byla malá tělocvična, kde byly žebřiny, boxovací pytel a obyčejný jídelní stůl, který jsme přeskakovali nebo se prali mezi sebou a házeli se přes něj na žíněnky. Tehdy jsme tam chodily tři holky, ale ostatní nevydržely.

V dětství jste i plavala a hrála tenis. Studium na Fakultě tělesné výchovy a sportu UK tak asi byla jasná volba, ne?

Já pravidelně běhala *Velkou kunratickou* (letos běží už podevětatřicáté) a tehdy jsem tam potkala Ivanu Pastuchu, se kterým jsme skákali z letadla, on byl v prváku na FTVS a hrozně mi to vychválil. Já přitom dělala střední ekonomku a po ní jsem měla nastoupit jako sekretářka v podniku zahraničního obchodu Kovo, jehož ředitel se znal s mým otcem. Možná jsem mohla být úspěšná byznysmenka, ale místo toho dělám celý život kotrmelce – a jsem chudá jako kostelní myš. Ale mně to nevadí.

Na FTVS UK jste studovala tělocvik, učila jste ve škole?

Těsně před revolucí v roce 1989 jsem nastoupila do školy jako učitelka na základce, kde byly i jesle, protože už jsem měla své první dítě. Malou Míšu jsem ráno odvezla do jeslí, pak odběhla učit do školy, o velké přestávce přiběhla zpět nakojit a přebalit a zase běžela zpátky! Nebyly peníze, žádné chůvy, musela jsem učit... A mezi tím jsem ještě občas točila filmy.

A to bylo těžké skloubit; musela jsem vymýšlet různé výmluvy. Po revoluci sem začaly jezdit zahraniční produkce, nabídek na filmování přibývalo, takže jsem s učitelstvím skončila. Což bylo v příhodnou dobu, protože na zahraničním filmu jsem si za pět dnů vydělala podobně jako za měsíc ve škole. A také jsem měla víc času pro děti.

Za socialismu se u nás točily vesměs jen československé filmy, to asi moc příležitostí pro kaskadéry nebylo...

Tehdy to bylo třeba jen párkrát do roka, ale ještě jsem měla zajímavý přivýdělek pro televizní relaci *Federální kriminální ústředna pátrá, radí a informuje*. To se točily takové rekonstrukce kriminálních případů a všechny ty okradené anebo zbité paní jsem hrávala já. Ve filmech jsem pak dělala kaskadérské věci za paní Jiřinu Bohdalovou, Jiřinu Jiráskovou, Ninu Diviškovou, Báru Hrzánovou nebo Dášu Veškrnovou v *Hříchy pro pátera Knoxe* (1992). Za Markétu Hrušešovou jsem zase v *Žiletkách* (1993) padala pod auto... ↪

Jednou jsem taky pro reklamu hrála smrtku s kosou, kterou srazí auto, a já při nárazu letěla přes kapotu i s tou kosou a hlavou promáčkla přední sklo. A ostrá kosa se mi mihla jen těsně kolem hlavy!

Hana Dvorská
Vystudovala na FTVS UK obory tělocvika a branná výchova. Ještě před nástupem na vysokou školu se ale začala věnovat kaskadérství a objevila se takřka ve stovce filmů a seriálů jako *Troja*, *Duna*, *Příběh rytíře*, *Wanted*, *xXx*, *Letopisy Narnie* nebo *Gray Man*. I ve svém věku, 63 let, neustále provozuje řadu sportovních aktivit, a to i navzdory tomu, že má kardiostimulátor a před sedmi lety jí lékaři našli nádor na mozku. Na konci roku 2022 dostala Cenu Věry Čáslavské za mimořádné zásluhy žen ve sportu. Letos jí vyšla autobiografická kniha.

Jaké scény bývají pro kaskadéry nejnebezpečnější?

Co na plátně vypadá často jednoduše, může být v realu nejvíce nepřijemné. Třeba když jsem v sukni točila pád z kola a nemohla mít chrániče. Nebo právě srážky s autem jako u filmu *Žiletky*, kdy jsem dopadla na silnici pět centimetrů od obrubníku. Jednou jsem taky pro reklamu hrála smrtku s kosou, kterou srazí auto, a já při nárazu letěla přes kapotu i s tou kosou a hlavou promáčkla přední sklo. A ostrá kosa se mi mihla jen těsně kolem hlavy! Ve *Snowboardáčích* (2004) jsem za Jiřího Mádlu skákala z vrtulníku se snowboardem na nohou do Labe. Spadla jsem jak kuželka hlavou dolů pod vodu a jen doufala, že mě včas vyloví.

Pamatujete si první zkušenost se zahraniční produkcí?

To bylo těsně po revoluci a točilo se v lomu v Srbsku. Byla to hrozná blbost, protože si jen pamatuju, že jsme dělali nějaké oživlé stromy (*směje se*). Největší zážitky mám z filmů jako byli *Bídníci* nebo *xXx*, které se točily u nás, ale pak jsem byla pozvaná k natáčení filmu *Troja* (2004), a to jsem koukala jako blázen, to byla opravdu mega produkce.

Natáčelo se na Maltě a celý ostrov tím žil, všem to přineslo práci. Byli jsme tam asi měsíc a točili vylodění Řeků, noční scény, dobytí i zapálení Troje. Tam nešlo o to někoho dublovat, ale buď jsem hrála trojské ženy nebo klidně i muže – řecké vojáky.

Superhvězdou tohoto filmu byl Brad Pitt, byla šance se s ním na placi potkat?

On měl dost scén, kdy někde utíká mezi vojáky-komparzisty nebo v bojových scénách někoho srazí, tam bylo třeba to s námi kaskadéry koordinovat a probírat, jak a kudy poběží, kdy do koho strčí. Choval se jako velký profík a rady zkušených kaskadérů vždy rád přijal.

Jak se takhle velké filmové hvězdy chovají ke kaskadérům?

Dobře. V roce 1998 jsem byla u filmu *Operace Noah*, kde jsem za hlavní herečku slaňovala z vrtulníku na ropnou plošinu a dělala řadu dalších nebezpečných kousků. A ona za mnou každý den chodila a děkovala mi. Někdy od herců dostávám i dárky, dostala jsem třeba taštičku se šminkami nebo kožené rukavice. A syn Martin jako malý dubloval na Barrandově dětskou herečku v *Bídnících* (1998) a slavný Liam Neeson se jej po natáčení zeptal, co by chtěl za to, že ty scény tak skvěle zvládl. A Martínek bezelstně prohlásil: „Kolo!“ Mě to bylo hrozně trapné, ale Neeson řekl jen: „Oukej“, zavolal produkční a opravdu kolo zařídil.

Když jste v začátcích potkala velkou filmovou hvězdu, měla jste před ní ostych?

Já ne (*směje se*). Protože jsem poznala, že i ty super hvězdy jsou také jen lidé a superhvězdy z nich dělají média. To mám větší ostych před nějakými chytrými vědci nebo lidmi, kteří něco zajímavého vyrobili, než před herci. A to nemyslím vůči nim nijak špatně. Ti úplně nejlepší herci jsou v pohodě a nemají potřebu se nijak předvádět.

Brad Pitt byl vážně skvělý, nebo třeba Ryan Gosling, který loni v Praze natáčel film *Gray Man*, stejně tak Orlando Bloom u seriálu *Carnival Row*. Hrozně fajn byl i Ondra Vetchý při filmu *Báječná léta pod psa*. Ze starších herců jsem měla ráda Janu Štěpánkovou, kterou jsem hodně zastupovala, nebo Jiřího Bartošku a Pavla Nového.

Jak dlouho se dá u kaskadérství vydržet?

Dokud vydrží zdraví. Současní mladí kluci jsou strašně šikovní, jen už nedělají tak nebezpečné věci jako kdysi my. Teď se užívá hodně triků a kaskadérství je skoro umění; mají nacvičené složité bojové choreografie, které trénují i čtrnáct dní. A v důsled-

ku to na plátně vypadá i líp. Za nás to bylo hodně „o hubu“ – při rvačkách si kluci klidně vyrazili zuby, natvrdo jsme padali ze střech, opravdu hořeli, topili se, spadli z koně... Tělo dostávalo zabrat.

A jak často ještě filmujete?

Já bych ještě cokoliv dala, ale už nemám zapotřebí s sebou nechat škusbat na trhačkách, padat z výšek nebo se někde brutálně prát. Takže většinou chodím, když potřebuji opravdu dublovat starou bábu, které se něco nepovede, nebo když režisér nechce mít v záběrech jen mladé lidi. Ono i v partě kaskadérů už jsou logicky většinou mladí. Ne že by mě nějak odstrkovali, to oni mě mají rádi, ale už se neorientuju, o čem se baví a zkrátka nezapadám. Je to jiná generace.

Stejně jako vaše děti, které si také prošly kaskadérskou zkušeností.

Míša má kaskadérství jako obživu, ona je fakt šikovná. Je hezká, velká, oblíbená – jde z filmu do filmu, dubluje za slavné herečky. Martin párkrát na filmu také byl, ale protože pracuje jako zdravotnický záchranář v pražské Nemocnici pod Petřínem, nemůže se až tolik uvolňovat z práce. A nechce svou práci v nemocnici opustit.

Sešli jste se u nějakého filmu všichni společně?

U seriálu *Carnival Row* jsme se z rodiny jednou sešli dokonce čtyři: i s vnučkou Sašenkou! Točily jsme víly, protože potřebovali staré i mladé. A náš Martin působil na placi jako zdravotník. Ale už moc nechodí, má raději klid a nejraději leze s kamarády po skalách. Miluje přírodu a dovede klidně i hodinu pozorovat mraveniště.

To si u vás vůbec neumím představit. Vy asi dlouho v klidu nevydržíte?

Já jsem pořád v pohybu. Potřebuju pravidelný řád a každý den něco dělat. Mám budíček už v 5:20, ráno jdu běhat s mým *Bootcampem*, pak jdu do

Form Factory, kde mám lekce *bodybalance*, lekce posilovací a kardioplekce. Také tam jezdím spinning. To vše zvládám během dopoledne a odpoledne se věnuji sportům, které mám ráda. Teď jsem se naučila jezdit na jednokolce, celoročně chodím večer plavat do Vltavy. Mám svůj rozvrh a ten se musí dodržovat. Protože když chceš něco umět, musíš se tomu pravidelně věnovat a makat!

Když se za covidu zavřely bazény, začala jsem plavat v té Vltavě a v zimě se přidala k otužilcům. A když do studené vody vlezete, musíte se úplně uklidnit a zhluboka dýchat, takže přitom se zklidním a vnímám jen dění okolo sebe, zavřu oči a cítím vůně; to je taková moje meditace. Navíc mám po covidu kardiostimulátor, a to je úplně naprd, já bych jinak pořád nejradši dělala všechno. Ale už se nemůžu hecnout, protože bych opravdu mohla umřít. A taky mám přetřhané vazy v koleni, budu muset zase na operaci. Ale ještě mi zbylo skákání z letadla a k šedesátinám jsem dostala jednokolku, tak se na ní učím a je to hrozně těžké.

Měla jste vůbec někdy, alespoň v dětství, nějaké „princeznovské“, holčičí období?

Neměla, protože mám o sedm let staršího brácha, kterého jsem hrozně zbožňovala a chtěla pořád dělat to samé, co zvládal on. A on byl opravdu drsnější; pořád běhal, někdy taky stokilometrové tratě, skákal z letadla, posiloval, hrozně moc trénoval... Takže princezna jsem tedy nikdy nebyla. Pořád v kratasech a triku – s touhou vyrovnat se staršímu bratrovi.

Teď máte dvě vnučky. Jaká jste vlastně babička?

Špatná. Dcera bydlí s vnučkami ve Velkém Meziříčí, takže to k nim mám daleko. A navíc mě nikdy nebavilo jezdit s kočárem sem a tam. Teď už jsou holky větší, dá se s nimi dělat i něco akčního. Slíbila jsem, že jeden víkend v měsíci se o holky postarám, a to nějak funguje. Holky už se ale trochu bojí do Prahy jezdit, protože vždy vymyslím nějaký náročnější program.

Za nás to bylo hodně „o hubu“ – při rvačkách si kluci klidně vyrazili zuby, natvrdo jsme padali ze střech, opravdu hořeli, topili se, spadli z koně... Tělo dostávalo zabrat.

Do nemocnic se chodím **nabít**

Farář a klaun. Na první dojem neslučitelná a magneticky se odpuzující povolání/poslání. David Najbrt je však dokázal propojit. Farář z východočeského Lanškrouna ve volném čase už patnáct let pomáhá jako zdravotní klaun v nemocnicích.

TEXT Jiří Novák
FOTO Michal Novotný

Zdravotní klaun

Dobročinná organizace, která od roku 2001 pomáhá pacientům procházet procesem léčby. Její speciálně vyškolení členové se snaží měnit atmosféru ve zdravotnických zařízeních a odbourávat stres nejen malých pacientů, ale i jejich rodičů a příbuzných, také zkvalitňovat podzim života seniorům. V České republice aktuálně působí 93 profesionálních klaunů, kteří pravidelně navštěvují 63 nemocnic, 10 domovů pro seniory a 1 hospic.

Pro běžné faráře není nezvyklé chodit do zdravotnických zařízení poskytovat útěchu těžce nemocným, David Najbrt to ale povýšil na další úroveň. Před vstupem mezi pacienty si oblékne doktorský plášť, kolem krku zavěsí fonendoskop a nasadí si plastový červený nos – promění se ve zdravotního klauna.

„Mně osobně připadá, že se obě funkce výborně doplňují. Jako zdravotní klaun se samozřejmě setkávám s náročnými momenty, ale v úplně jiné roli. A člověk vidí okamžitě výsledek, což u farářské práce tak úplně nebývá, takže já se vlastně do nemocnic chodím nabít, přepnout. Nemusím totiž moc mluvit, zatímco jako farář mluvím v podstatě pořád a pokud ne, tak musím hodně naslouchat,“ vysvětluje David Najbrt propojení farářské práce s posláním odbourávat stres ve zdravotnických zařízeních.

U zdravotních klaunů se nevyžaduje být třesknutě vtipný a házet vtipky, nejlepší je vlastně nemluvit. „Slovní humor při naší práci úplně dobře nefunguje, většinou se snažíme předvést nějakou nešikovnost nebo nehodu, v podstatě gag,“ říká David. Proto se většinou chodí ve dvojicích, protože humor vzniká jakoby mezi těmi dvěma a není tam takový tlak na interakci s publikem.

To tvoří kromě dětí často rodiče, které je potřeba zaujmout, přičemž mnohdy bývají ve větším napětí než jejich ratolesť. „Pokud dítě vidí, že rodič není do celé akce vtažený, tak humor jakoby uniká. Naopak když rodiče spolupracují, přenášejí se jejich klid i na děti. A když je dítě uvolněné a radostné, tak lépe probíhá i následná operace. Na to dokonce existuje vědecká studie podložená velkým vzorkem dětí, které zkušeností s klaunskou terapií prošly.“

Někdy musí nos dolů

Zdravotní klauny si nepředstavujte jako klauny, které znáte z cirkusu – žádné malované obličejy, žádné vtipné oblečky. Přes civilní oblečení mají jen doktor-

ský plášť, fonendoskop, pracovní desky, a důležité rozpoznávací znamení – plastový červený nos. Existují však momenty, kdy nezbytnou rekvizitu musí odložit. „Na některých psychiatrických odděleních existuje totiž fobie z klaunů, za což mohou některé hororové filmy. A ke spuštění fobie stačí i vidět červený klaunský nos. Takže se mi párkrát stalo, že nos musel dolů. A někdy si dokonce sundáváme i bílý plášť, protože u některých dětí evokuje strach nebo nástup nějaké bolestivé věci. Ale to jsou opravdu výjimečné případy.“

Existuje fobie z klaunů, za což mohou některé hororové filmy. A ke spuštění fobie stačí i vidět červený klaunský nos. Takže se mi párkrát stalo, že nos musel dolů.

Za pacienty dochází lanškrounský farář se svým alter egem několikrát do měsíce. „Jsme rozdělení do krajů, pro náš tým za východní Čechy to znamená od Svitav, Ústí nad Orlicí až do Trutnova, Jičína, Náchoda, a hlavně Hradce Králové a Pardubic. Je nás šest a podle toho, jak má kdo čas mimo své zaměstnání, se zaplňují domluvená časová okna. Takže já přesně vím měsíc dopředu, kam a kdy půjdu,“ vysvětluje harmonogram svého klaunství.

Program NOS

Organizace má už vymyšlené a nastavené různé programy. Jedním z nových jsou návštěvy na jednotkách následné intenzivní péče, kdy jsou děti často kompletně na přístrojích a jejich komunikace se v podstatě jen odhaduje z reakcí přístrojů. Pak existuje program NOS (zkratka – Na Operační Sál), kdy je zdravotní klaun s dětmi předtím, než

Mgr. David Najbrt
Rodák z Prahy vystudoval Evangelickou teologickou fakultu UK. Jako farář začal působit v roce 2006 v Kostelci nad Orlicí, po jedenácti letech se přesunul do Břeclavi, od září 2021 je v Lanškrouně. Už patnáct let pomáhá organizaci Zdravotní klaun, kde vystupuje s „uměleckým jménem“ Dr. Mirek Hajný. Ve volném čase hraje na kytaru a je členem divadelního spolku Divadlo ve středu. S manželkou vychovává tři děti.

dostanou premedikaci i v čase, když odjíždí na operační sál, kam na rozdíl od něj už ani rodiče nemohou. Menší část práce zdravotního klauna také zabírají návštěvy na geriatrických zařízeních pro seniory.

Se vším se už David Najbrt setkal, s „klaunstvím“ začal už před patnácti lety. „Když jsem nastoupil jako farář v Kostelci nad Orlicí, seznámili nás společní známí s člověkem, který pro zdravotní klauny pracoval. A dva dny poté se konal větší casting. Asi ze stovky lidí se výběr zúžil na polovinu a procházeli jsme dalšími koly, při kterých probíhala školení. Celý proces trval několik měsíců.“ Mimo jiné se prověřuje, jak zájemci snesou psychologickou zátěž. I klauni a klaunky, kteří to dělají dlouho, se totiž někdy setkají s momentem, který je může zasáhnout.

„Kvůli tomu máme i pravidelné supervize,“ vykládá David, jenž je v jádru introvert, přesto mu vystupování před cizími lidmi nedělá potíže. „Jakmile se obléknu do ‚kostýmu‘ a nasadím nos, tak je třeba kupodivu pryč. Mám v podstatě takové vnitřní nutkání vydávat nějakou energii,“ říká muž, jenž od dětství snil o kariéře učitele.

Během studia vysoké školy však zjistil, že toto nebude úplně jeho poslání, školu opustil a rok pracoval na poště. A během směny na balíkové přepážce v něm jed-

noho dne uzrálo přesvědčení vyzkoušet teologii. „Vyrůstal jsem v evangelickém sboru, kde byla skvělá parta lidí stejného věku, s kterými se dodnes setkáváme a kde jsme vedli řadu duchovních a intelektuálních diskusí. Navíc můj děda i strýc byli faráři, takže jsem zhruba tušil, co tato práce obnáší.“

Znovu se tak vrátil do vysokoškolského života a na studia na Evangelické fakultě UK vzpomíná s láskou. „Spousta skvělých učitelů a spolužáků a celé prostředí školy bylo velice otevřené a svobodné. Vyloženě věřících lidí byla sotva třetina, většina spolužáků přišla za vynikajícími učiteli, někteří třeba ani nikdy nebyli v kostele. A v tomto ohledu to bylo jakoby jiskřivější, než kdyby šlo o seminář jen s lidmi připravujícími se na povolání faráře.“

On však měl o vstupu do farářského taláru jasno a po dvou štacích nyní poslední dva roky káže věřícím v Lanškrouně. Co je podle něj na práci faráře nejtěžší? „Jak jsem vyrůstal ve sboru, tak jsem měl poměrně přehled o tom, jak co funguje a co práce faráře obnáší ještě předtím, než jsem nastoupil na vysokou školu. Takže nevím, jestli je na tom něco těžkého, mně to přijde radostné.“

ZDRAVOTNÍ KLAUN
Kde je smích, je i naděje

Nový propagační styl odhalen

2. 10. Prorektor pro vnější vztahy Martin Vlach při zahájení nového akademického roku představil nové propagační logo UK. Odkazuje na Svatováclavskou korunu z univerzitní pečeti.

15. 10. Hned čtyřikrát putovala prestižní Cena Neuron zástupcům UK. Hlavní Cenu za celoživotní přínos vědě získal profesor František Švec působící na Farmaceutické fakultě UK v Hradci Králové.

Neuron pro UK

Kronika

O Noc vědců byl dvojnásobný zájem

6. 10. Letošní Noc vědců přilákala do budov Univerzity Karlovy dvakrát tolik lidí než v loňském roce. Celkově tým UK připravil přes sto položek programu, pětinu kompletní nabídky Noci vědců napříč celou Českou republikou.

GAČR pro Pavla Němce z PŘF

12. 10. Za projekt Evoluce komplexity a procesní kapacity mozku u obojživelníků a plazů: Kvantitativní přístup k porozumění evoluce mozku u čtyřnožců převzal Pavel Němec ocenění od Grantové agentury ČR.

Cena Intentio udělena

17. 10. V rámci soutěže České hlavičky byla podruhé udělena cena UK INTENTIO v kategorii udržitelný rozvoj. Získal ji gymnazista Šimon Kilián za vytvoření neplatinového katalyzátoru do palivových článků.

Honoris causa

18. 10. Parazitolog James McKerrow (vlevo) a strukturní biolog Ohad Medalia obdrželi čestnou vědeckou hodnost doctor honoris causa Univerzity Karlovy za významný přínos vědě i dlouhodobou spolupráci s univerzitou.

Komunikace vědy prvně vyšla knižně

31. 10. Nakladatelství MatfyzPress představilo knihu *Science Communication: Úvod do komunikace vědy*. Pojednává o tom, jak co nejlépe komunikovat výstupy vědy široké veřejnosti. Dva ze čtyř autorů jsou členové redakce magazínu *Forum*: Pavla Hubálková a Martin Rychlík. Vpravo stojí další spoluautoři: proděkan FTVS UK Aleš Vlk a Otakar Fojt, vědecký atašé Velké Británie v ČR.

10. 11. Karolinum navštívila delegace z Oles Honchar Dnipro National University, kterou Univerzita Karlova podporuje v rámci projektu Ministerstva zahraničních věcí.

Podpora Ukrajiny pokračuje

První Paedagogium

2. 11. Zástupci Univerzity Karlovy a University of St Andrews se setkali v Praze, aby reflektovali dosavadní úspěšnou spolupráci v rámci partnerské dohody.

Projekty OP JAK

St. Andrews v Praze

8. 11. Univerzita Karlova získala prostředky na koordinaci tří mimořádných vědeckých projektů z výzvy Špičkový výzkum Operačního programu Jan Amos Komenský (OP JAK). V dalších třinácti projektech vystupuje jako partner.

13. 11. Akademici a odborníci na vzdělávání sdíleli své zkušenosti na první mezinárodní konferenci univerzitní platformy *Paedagogium*. Hovořili o tom, jakým způsobem zlepšovat pedagogické kompetence na vysokých školách.

Oslavy i s návštěvou z Oxfordu

17. 11. Mezinárodní den studentstva si připomněli i představitelé Univerzity Karlovy, kteří uctili boj studentů za svobodu v letech 1939 a 1989. Čestným hostem byla rektorka University of Oxford Irene Tracey. Oxford za druhé světové války poskytl útočiště mnoha československým studentům.

Mladý král na pečeti

Univerzita Karlova bude používat nový, odlehčený propagační styl s korunkou, který má sjednocovat její „vizuál“. Historická pečeť ovšem na oficiálních dokumentech zůstává i nadále. Znáte její historii a význam?

TEXT Jiří Novák

V novém propagačním vizuálu UK hraje hlavní roli koruna. I ta má původ v historickém znaku. Elegantní stylizovaná svatováclavská korunka doplní historickou pečeť všude tam, kde situace vyžaduje jednodušší a modernější přístup. Podívejme se, co o pečeti Univerzity Karlovy píše uznávaný medievista František Šmahel. Typář velké pečeti s největší pravděpodobností pochází z počátečního období pražské univerzity, přičemž zakázku zřejmě zadal některé z norimberských zlatnických dílen kolem roku 1350 sám král a pozdější císař Karel IV. Dokazovat to má vyobrazení jeho mladé tváře na pečeti. Je mimochodem vzácné, aby na velkých univerzitních pečetích byli přímo zakladatelé.

Šmahel v knize *Alma mater Pragensis* (Karolinum 2016) pečeť popisuje takto: „V kruhovém poli je

gotickou majuskulou nápis SIGILLUM UNIVERSITATIS SCOLARIUM STUDII PRAGENSIS+ (pečeť studentské obce učení pražského). Střední kruhové pole je kosočtverně zamřížkováno, přičemž ve výplních jednotlivých polí jsou pětিলisté rozety a v jejich rozích křížky. Vpravo stojí svatý Václav v kroužkové košili, přes kterou má šupinovitý pancíř a válečnickou sukni z lichoběžníkových destiček. Na nohou má škorně s kolenními puklicemi a za pasem meč. Světcova levice drží velký gotický štít, na němž je zobrazena moravská / přemyslovská orlice. Světec má krátké kadeřavé vousy i vlasy, na hlavě knížecí klobouk se svatozáří, a z ramen mu vřadu spadá na zem dlouhý plášť, na němž stojí. V pravé ruce drží vztyčené kopí s praporem se svatováclavskou orlicí, pod ním je vyryto majuskulní W, znamenající počáteční písmeno jména Wenceslaus. Vlevo klečí římský a český král [Karel IV.] ve stejném brnění, s mečem za pasem. Panovník s krátkým knírem a bradkou má dlouhé vlasy, na hlavě korunu s třemi lilijemi a v ruce složenou listinu s kulatou zavěšenou pečeti, kterou podává světcům. Po obou vnějších stranách postav jsou umístěny erby: vlevo říšský orel, vpravo dvouocasý český lev. Jde o kombinovanou pečeť znakovou i portrétní.“ A krásnou.

Znak a logo UK ke stažení:

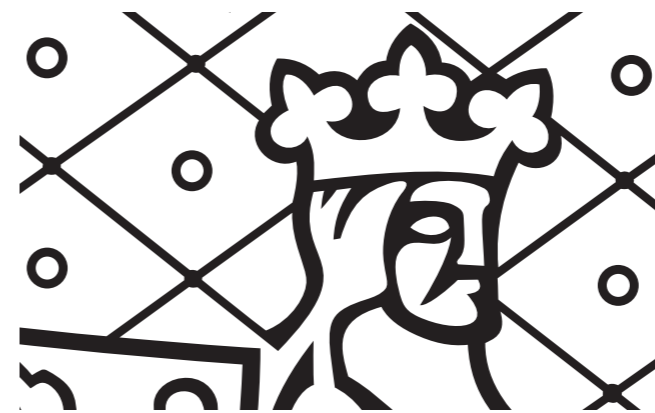

Nový propagační styl UK:

Univerzita Karlova

Hlavní pilíře nového propagačního vizuálního stylu UK

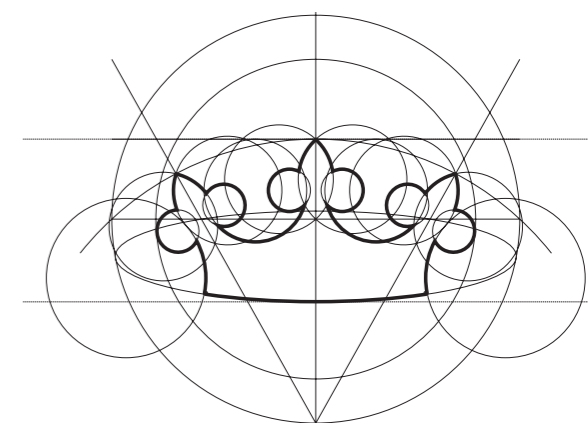

Písmo v novém propagačním logotypu

Larken Black

Aa

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
0123456789

Gotická majuskule použitá v pečeti

UNIVERSITATIS

Základní varianty propagačního logotypu

Univerzita Karlova

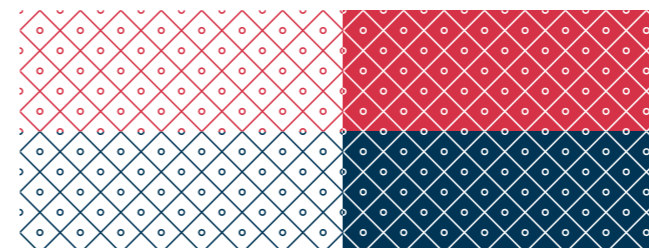
 Univerzita Karlova

Barevnost vizuální identity

Vzory

Explicace

„Novým propagačním vizuálním stylem jsme se rozhodli otevřeně odkázat k historii Univerzity Karlovy. Vše jsme podřídili účtě k pečeti a snažili se, aby byl jednotný styl prospán všemi fakultami a součástmi. Především studentky a studenti si snad užijí budoucnost s tímto vizuálem, který má potenciál se dále rozvíjet.“

Jan Pilík

Autority

Existuje fobie z klaunů,
kterou spouští i pohled na
červený nos. Když jsme na to
upozorněni, tak nos raději před
některými pacienty sundáváme.

Do nemocnic
se chodím nabít **58**

